

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Teritoriální vládnutí nestátních aktérů

Miroslav Plundrich

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Teritoriální vládnutí nestátních aktérů

Miroslav Plundrich

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, 2018

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za ochotu, trpělivost, zpětnou vazbu, a především za podporu v mém úsilí.

Speciální poděkování patří profesorovi antropologie Scottovi MacEachernovi za poskytnutí vlastních zdrojů a jeho osobních zkušeností z oblasti Čadského jezera. Druhý speciální dík patří Jacobsovi Akemu McShimanovi, který mi v osobním rozhovoru jakožto projektový direktor nevládní organizace IDS poskytl své zkušenosti a informace ze zasažené oblasti skupinou Boko Haram.

Rovněž nesmím opominout poděkovat své rodině za jejich podporu při psaní této práce.

Obsah

Úvod	1
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Definice pojmu <i>nestátní aktér</i>	5
1.1 Role nestátních aktérů.....	6
2 Konceptualizace pojmu <i>nestátní ozbrojený aktér</i>	8
2.1 Faktory a příčiny vzniku nestátních ozbrojených aktérů.....	11
2.1.1 Politická motivace jako příčina vzniku nestátních ozbrojených aktérů	12
2.1.2 Rozpad státnosti jako příčina vzniku nestátních ozbrojených aktérů ..	13
2.1.3 Globalizace jakožto faktor fungování nestátních ozbrojených aktérů .	14
3 Teritoriální vládnutí nestátních aktérů	16
EMPIRICKÁ ČÁST	
4 Kontext vzniku a fungování skupiny Boko Haram	20
4.1 Vznik a vzestup Boko Haram	22
4.2 Zařazení Boko Haram do typologie nestátních ozbrojených aktérů	24
5 Boj Boko Haram proti nigerijské vládě	29
5.1 Postupy Boko Haram proti vládě.....	30
5.2 Postupy vlády proti Boko Haram	33
5.3 Dopady boje Boko Haram proti vládě na civilní obyvatelstvo	35
6 Teritoriální vládnutí Boko Haram	40
Závěr	43
Seznam zdrojů	46
Resumé	53
Přílohy	54

Úvod

Vznik konceptu moderního státu se spojuje v historickém kontextu s vestfálským mírem roku 1648, který především zavedl fenomén vestfálského mezinárodního systému. Nově vzniklý systém, společně s pojetím moderního státu (či také vestfálský stát), ustanovil ve společnosti princip vnější a vnitřní suverenity a zároveň rovnost mezi státy v mezinárodním systému (Waisová 2009: 83–86). Avšak rozšíření tohoto konceptu do celého světa nalezneme až v rámci dekolonizace ve druhé polovině 20. století. Zárodky dekolonizace spatřujeme již v průběhu druhé světové války, kdy například imperiální hodnoty a kolonialismus Velké Británie kritizoval americký prezident F. D. Roosevelt (Kissinger 2002: 408–410) a po jejím skončení se tyto zárodky začaly pomalu naplňovat na Blízkém východě, v Africe či v Asii. Jednotlivé útvary se začaly od svých „kolonizátorských“ zemí odtrhávat ať už nenásilnou, nebo násilnou cestou.

V souvislosti s dekolonizací se od přelomu 50. a 60. let dvacátého století objevují mezi nově vzniklými státy entity, které se od moderního státu v některých aspektech liší, neboť po uznání suverenity jednotlivých státních útvarů se setkáváme v mnoha případech s bojem o moc (např. rozsáhlé opakované převraty, puče atd.), po kterých se mnohdy ustanovil autoritářský režim, případně diktatura. Nedemokratické režimy vedou k postihu a především útlaku obyvatel. Častým projevem útisku společnosti jsou její protesty anebo vzbouření se její části, což může vést k dalekosáhlému postihu vnitřní suverenity, protože může docházet k rozpadu státu a jeho fragmentaci. Potenciální nebo již vzniklé konflikty mezi vládou a civilním obyvatelstvem jsou bezprostředně ideálním podhoubím pro vznik nestátních aktérů. Nestátní ozbrojená skupina či skupiny (např. Boko Haram, Hizballáh a další) působí v konkrétních oblastech či regionech země. Ovládají tudíž část jejího teritoria a vedou organizovaný boj proti ustanovenému režimu daného státu. Ovládaná část území se ve většině případů nachází na periferii zasaženého státního útvaru nebo v klíčových oblastech, které zahrnují převážně nerostné bohatství. Jedná se o komodity (např. ropa, diamanty) s kterými dále dané skupiny obchodují a díky kterým získávají finance nutné k boji vůči vládě.

V mnoha případech může docházet k nahrazování funkce vlády státu jako takové, díky kterému se uskupení rovněž může dostat k financím. Příkladem by mohlo být fungování Islámského státu v Sýrii, který měl snahu o vytvoření jednoho islámského státu pod striktním výkladem muslimského práva *šaría*, a efektivně se mu dařilo vybírat daně od občanů, kteří žili v poli působnosti onoho ISIS.

Avšak převážně se tento fenomén ozbrojených (teroristických) nestátních skupin ukotvil v mezinárodních vztazích neodmyslitelně 11. zářím roku 2001. Konflikt mezi nestátním aktérem a vládou na vnitrostátní úrovni se přelil na mimostátní úroveň. Spojené státy americké, jakožto hlavní zasažený aktér, začaly být od zmíněného roku v rámci své zahraniční politiky jednoznačně aktivnější. Příkladem může být teroristická organizace Al-Káida, neboť ta byla jedním z důvodů intervence USA do Afghánistánu, posléze například i do Iráku. Mimo jiné se díky USA ve světovém měřítku ukotvil pojem „válka proti teroru“, který prvně použil ve svém projevu americký prezident George W. Bush (Guardian 2001). Dalším vhodným příkladem mimostátního ozbrojeného konfliktu je tzv. červencová válka roku 2006, kdy izraelské jednotky vedly boj proti nestátnímu uskupení Hizballáh. Problematika teroristických organizací se ukotvila i v bezpečnostních studiích a od zmíněného roku 2001 začalo vznikat mnoho publikací věnujících se tématu nestátních aktérů (například Josselin – Wallace /2001/, Arts, B. – Noortmann, M., Reinalda, B. /2001/, Hull /2001/ a další).

V mé práci se v rámci teritoriálního vládnutí nestátních aktérů budu zabývat případem politicko-militantního hnutí Boko Haram. Vybral jsem si dané hnutí, protože jeho působení v Nigérii je stále aktuální. Od roku 2011 se dostala tato skupina na první příčky seznamu nejvíce smrtících teroristických organizací (na základě prisuzovaných obětí daným skupinám)¹. Rovněž se mi dostalo do povědomí díky prohlášení, které oznamovalo přímé vazby Boko Haram na všemi známou teroristickou organizaci Al-Káidu. V neposlední řadě se hnutí Boko Haram dostalo nejenom do mého, nýbrž i do celosvětového hledáčku zájmu díky jeho únosům civilního obyvatelstva, a to především únosu několika stovek školaček. Proto

¹ Srovnej s DePatris (2014) a GBI (2016).

si v mé bakalářské práci kladu za cíl popsat vznik, vývoj a teritoriální vládnutí skupiny Boko Haram v Nigérii a zjistit, jaký dopad mají postupy boje hnutí proti vládě na civilní obyvatelstvo od roku 2010 až po rok 2017.

Má bakalářská práce je koncipována jako jednopřípadová studie teritoriálního vládnutí nestátních skupin, v jejímž rámci budu analyzovat případ nestátní skupiny Boko Haram v Nigérii. Nejprve se v kapitole první s názvem *Definice pojmu nestátní aktér* zaměřím na historický kontext tohoto pojmu a následně na samotné definování nestátního aktéra. Rovněž uvedu příklady těchto aktérů, kteří spadají pod tento termín, a posléze objasním, jakou roli v mezinárodním prostředí sehrávají (viz podkapitola 1.1 *Role nestátních aktérů*). V druhé kapitole, která nese název *Konceptualizace pojmu nestátní ozbrojený aktér*, se zaměřím na takové nestátní skupiny, které jsou typické pro problematiku mé práce. Nejprve však popíši a pokusím se nalézt jednotnou definici pro nestátní ozbrojené aktéry. Následně, díky určitým rysům a charakteristikám těchto aktérů, je roztrídím do jednotlivých typů, které vyličím a jednotlivě i zmíním příklady aktérů hodných danému typu. V podkapitole 2.1 s názvem *Faktory a příčiny vzniku nestátních ozbrojených aktérů* popíši některé mnou vyznamenané faktory, příčiny vzniku a fungování ozbrojených aktérů (politická motivace, rozpad státu, globalizace). V poslední, třetí kapitole teoretické části se zaměřím na hlavní problematiku mé práce, a to na teritoriální vládnutí nestátních aktérů. Vysvětlím, co tento typ vládnutí představuje, jak se liší v kontextu mezinárodního systému a v jakých oblastech světa se vyskytuje. Zároveň rozeberu faktory umožňující vznik teritoriálního vládnutí, a nakonec za jakých okolností dochází nestátními ozbrojenými aktéry k ovládnutí teritorií.

V analytické části, konkrétně v kapitole 4 s názvem *Kontext vzniku a fungování skupiny Boko Haram* přejdu od stručného vývoje Nigérie k popisu vzniku a fungování Boko Haram. Zároveň skupinu zařadím do typologie nestátních ozbrojených aktérů. Následně v páté kapitole *Boj Boko Haram proti nigerijské vládě* přistoupím k analýze metod boje hnutí vůči vládě, jaký volí typ boje a jaké prostředky k tomu používá. Rovněž se zaměřím na kroky vlády a její snahu zamezit

působení Boko Haram. Celkově zhodnotím tyto postupy (jak skupiny Boko Haram, tak nigérijské vlády), díky čemuž popíši jejich dopad na civilní obyvatelstvo. V poslední, šesté kapitole se budu zabývat teritoriálním vládnutím skupiny Boko Haram. V této kapitole nastíním, jaké teritorium skupina spravovala, či i nadále spravuje, rozeberu hierarchické uspořádání uvnitř Boko Haram a zaměřím se na to, jakým způsobem tato skupina vykonává ono vládnutí nad daným teritoriem. V závěru práce shrnu poznatky mého výzkumu.

1 Definice pojmu *nestátní aktér*

Mezinárodní vestfálský systém zaznamenal nejmarkantnější změnu v průběhu a po skončení studené války. Změna se týká nestátních aktérů. Jejich počet se v globálním měřítku začal enormně rozrůstat. Kvantita nově vzniklých nestátních aktérů dala i podnět k rozšíření nejrůznějších agend, které jsou s nimi spojeny. Svou kapacitou a schopností vytvářet nové normy se nestátní aktéři proměnili ve zcela rovnocenné partnery, obstojné konkurenty, a dokonce i možné nepřátele státu.

Pojem nestátní aktér z pohledu historického vývoje mezinárodního prostředí není tak mladý, jak by se mohl zdát. Tento koncept by se totiž dal zařadit již do druhé poloviny 19. století, kdy začaly vznikat různé nestátní společnosti jako například Britská zahraniční společnost proti otroctví (Waisová 2009: 154). Vývoj a změny prostředí daly vzniknout mnoha nestátním aktérům, a proto si dnes pod tímto pojmem každý z nás na první pohled představí různorodé jednotky. Pro některé to může představovat nevládní organizace, dělnická hnutí, mezinárodní firmy a pro jiné bude představa zastávat typologii rebelů, ozbrojených skupin nebo teroristických organizací. Všechny tyto uvedené typy jsou správné a potvrzuje je definice od expertů OSN, která říká, že „*nestátní aktér může být jakýkoliv aktér na mezinárodní scéně, jiný než suverénní stát*“ (Biró – Motoc 2005: 5). Avšak pro lepší uchopení mé práce je dle mého názoru vhodné uvést ještě jednu definici, a to od Andrewa Claphama (2015: 1), která říká, že „*koncept nestátních aktérů je obecně chápán jako zahrnutí kterékoliv entity, která není přímo stát a často je užíván k označování ozbrojených skupin, teroristů, občanské společnosti, náboženských skupin nebo korporací; koncept je příležitostně používán k zahrnutí mezivládních organizací*“.

Obě definice nám potvrzují fakt, že se jedná o aktéry, kteří nepodléhají správě státu. Druhá nám však již více sděluje, že se jedná o rozsáhlou problematiku. Značnou část nestátních aktérů představuje totiž tzv. občanská společnost, mezi kterou řadíme aktéry jakožto náboženské, etnické, studentské anebo již uvedené nevládní organizace (NGOs). Neodmyslitelně se sem řadí i

všemožná hnutí – hnutí dělnická, hnutí žen za lepší práva atd. a v neposlední řadě i média (Smits – Wright 2012: 5). Odlišnou část představují ozbrojené nestátní skupiny, které spojuje fakt, že v rámci prosazování své sféry vlivu se uchylují k násilí. Takovými skupinami jsou povstalecká hnutí, guerilly, teroristé a další. Těmito aktéry se budu konkrétněji zabírat v druhé kapitole.

U některých výše uvedených nestátních aktérů je též dobré zmínit, že existuje určitá sféra jejich působení. Mnozí z nich působí rámcově v konkrétním státě, avšak u jiných se jejich pole působnosti přesunulo i na mezinárodní úroveň, a tudíž mohou ovlivňovat ono mezinárodní prostředí. Jedná se rámcově o tzv. mezinárodní nevládní organizace (INGOs), které zastávají typ nejrůznějších nadací, výborů, klubů, konferencí atd. a jsou výsledkem dobrovolné práce a účasti občanů jako takových (Waisová 2009: 154–155). Příkladem mohou být organizace jako Amnesty International, Greenpeace, Human Rights Watch, skautské hnutí, Aiesec nebo Armáda spásy. Některé z těchto zmíněných nestátních organizací jsou příkladem přelítí jejich sféry vlivu, pakliže začínaly mnohdy na vnitrostátní úrovni a poté svou činnost rozšířily na mezistátní celosvětovou úroveň. Rovněž nesmím opomenout, že ono přelívání se rovněž týká i nestátních ozbrojených aktérů a konkrétním příkladem může být Al-Káida, Boko Haram atd.

1.1 Role nestátních aktérů

Nestátní aktéři mohou sehrávat v rozmezí státu či mezinárodního prostředí pozitivní nebo negativní roli. Mezi aktéry sehrávající pozitivní roli se řadí především nevládní organizace, které se mohou například aktivně zapojovat v ohledu nastolení určitých agend, které poukazují na možné kritické situace. Možnou situaci s ohledem k mé práci představuje neodmyslitelně konflikt. Mnoho NGOs se zaměřuje na preventivní monitorování určitých zemí a zaznamenávání hrozeb, které by mohly vést k vypuknutí konfliktu. Pokud se jedná již o stávající konflikt, tak můžeme hovořit například o organizacích typu Červeného kříže, které se snaží o poskytování pomoci civilistům zasaženým daným konfliktem (v jiném případě se může jednat i o přírodní katastrofu). Mimo jiné se též soustřeďují na

porušování lidských práv a převážně ve velké míře i na jejich dodržování v post konfliktních oblastech. Rovněž sehrávají důležitou roli v *peacebuildingovém* procesu (Zarei – Safari 2015: 238–239). Na základě válek se zasadily také například o boj proti nášlapným minám anebo o otázku nekonvenčních zbraní.

Organizace jako Greenpeace oproti tomu poukazují na problematiku životního prostředí a zároveň se snaží o jeho ochranu. Častým tématem se stává i ochrana zvířat. Na základě výše uvedeného je dobré zmínit, že nevládní organizace se stávají lobbisty za určitým cílem.

Negativní role je na druhou stranu charakteristická pro nestátní ozbrojené aktéry, kteří převážně působí v autoritářských státech nebo státech, kde probíhá násilný konflikt a v neposlední řadě ve státech s upadávající formou státnosti. Ozbrojené organizace, které vedou boj na základě určité ideologie, se různými formami participují na útlaku civilního obyvatelstva, který se například může promítnout v rámci jeho vysídlování a odsunu. Exemplární případ může představovat Bosna, v které k tomu došlo na základě etnických čistek (Ruauadel 2013: 8–13). S ohledem na aplikování nekonvenčních metod boje se nestátní ozbrojení aktéři podílejí na porušování lidských práv. Nutno dodat, že k těmto metodám se uchylují z důvodu nevyváženosti zbrojního arzenálu či lidských zdrojů vůči oficiální vládě.

Třetí roli, poměrně specifickou, sehrávají nestátní aktéři na základě jejich statutu, neboť ten není nijak přímo ukotven v mezinárodním právu. Tohoto faktu mohou například využít autoritářské státy, neboť nenesou za jejich skutky žádnou zodpovědnost, a proto mohou kooperovat s různými typy ozbrojených nestátních aktérů a cíleně je využít k boji proti opozičním skupinám (Zarei – Safari 2015: 236–237).

2 Konceptualizace pojmu *nestátní ozbrojený aktér*

Rovněž se užívá terminologie jakožto násilní nestátní aktéři či nestátní ozbrojené skupiny. Tyto tři synonymní termíny napovídají, že se jedná o ozbrojené složky, které operují mimo státní kontrolu a k prosazování své moci se uchylují k použití násilných prostředků. Řadíme sem tedy opoziční povstalecké skupiny, které vyjadřující nesouhlas s oficiální vládou a mají tudíž tendence ji nahradit. Dále můžeme hovořit o různých etnických nebo například klanových milicích, *warlordech* či o teroristických skupinách. Mimo jiné bychom sem mohli začlenit i soukromé společnosti, které generují své vlastní bezpečnostní a vojenské služby nebo tzv. občanské obranné jednotky anebo *paramilitární* jednotky u kterých však musí být jasně uvedeno, že nespádají pod kontrolu státu (Clapham 2015: 4; Dudouet 2011: 4–5). Z tohoto prvotního pohledu je již zřejmé, že by se příkladů našlo mnoho. Rovněž se zde dá vyzorovat, že se jedná o různorodé typy ozbrojených aktérů, a proto se zde nenabízí jedna možná ustálená definice. Avšak na základě jejich pozorování můžeme najít společné rysy, motivační úsilí, tendence teritoriality anebo podobné cíle, kterých chtějí svým působením dosáhnout. Jednotlivé vyzorované charakteristiky a rysy nestátních ozbrojených aktérů můžeme rozdělit do čtyř primárních kategorií²:

- a) Orientace ke změně režimu anebo jeho zachování (tzv. *status quo*)
- b) Užití fyzického nebo psychického násilí
- c) Politická nebo ekonomická motivace³
- d) Teritoriální a neteritoriální ambice

Tyto charakteristiky nám poskytují určitý klíč, podle kterého můžeme tyto aktéry rozdělit podle jejich podobnosti do určitých typů. Do následujících osmi „archetypů“ je rozčlenil na základě uvedených kategorií Ulrich Schneckener (2007: 11–12).

První archetyp představují *skupiny rebelů* nebo *guerilly*, u kterých je jejich motivace podmíněna na základě politických cílů, neboť usilují o změnu režimu a

² S tímto rozdělením ve svých pracích pracuje Ulrich Schneckener (2007: 13–14).

³ Poupraveno pro lepší uchopení mé práce.

jeho nahrazení. Politická agenda může vycházet buď ze sociálně revolucionářských anebo etnicko-nacionalistických kořenů. Na základě jejich působení u nich nalezneme teritoriální sklony, ke kterým dochází za použití násilných prostředků. Jejich spektrem vlivu a cílem se stávají fyzické osoby. Tyto nestátní ozbrojené skupiny známe především z historie, v které vedly boje za nezávislost v rámci kolonizátorské éry. Nutno podotknout, že jejich působení závisí ve velké míře na podpoře místního obyvatelstva a zahraničních zdrojů od jiných vlád (Schneckener 2007: 11). Příkladem mohou být tzv. Tamilští tygři, kteří působili na Srí Lance, maoistické skupiny v Nepálu anebo Talibán v Afghánistánu (Williams 2008: 13).

Druhý archetyp ztělesňují *milice* a *paramilitární skupiny*. Jejich pole působnosti je převážně podpořeno⁴ (nebo tolerováno) oficiální vládou státu, neboť jejich primárním cílem je boj proti povstaleckým skupinám neboli jiným nestátním ozbrojeným složkám, které chtějí konfrontovat oficiální představitele státu. Jedná se tudíž o zachování ustanoveného režimu (Schneckener 2007: 11). Operují na teritoriích slabých a rozpadajících se států. Členové *milic* pocházejí často z nižší třídy občanské společnosti a většinou to bývají mladí muži. Ti se do těchto útvarů přidávají pod záminkou vidiny peněz, moci, síly anebo bezpečnosti. *Milice* se vyskytují v oblastech, kde garance bezpečnosti státem selhala. Tento typ se vytvářel například ve favelách v Riu de Janeiru v Brazílii nebo na blízkém východě v Iráku, v kterém vznikla kurdská Pešmerga (Williams 2008: 10–11). Oproti tomu příkladem *paramilitárních skupin* může být tzv. Spojená sebeobrana Kolumbie (AUC)⁵, která vznikla za účelem pomoci kolumbijské vládě v boji proti levicovým organizacím (tamtéž: 12).

Třetí typ vychází především z ustálené etnické, náboženské anebo kmenové tradice, neboť se jedná o *klanové* či *kmenové vůdce* a tzv. *big men*. U těchto aktérů se již nachází na základě historického vývoje určité teritoriální působení, na kterém se posléze i promítá politická motivace, neboť je zde motiv si ono teritorium

⁴ Mnohdy bývají tyto skupiny dotovány, zásobovány zbraněmi a trénovány samotným státem v rámci jeho anti-guerillového boje.

⁵ AUC je spjata s mnoha nelegálními aktivitami (obchod s drogami, krádeže, únosy a další).

udržet. Disponují ozbrojenými jednotkami, které mají k dispozici na základě jejich rekrutování z řad členů svého kmene/klanu. Pokud nedochází k rozporu s vládou, nachází se zde u těchto vůdců většinou záměr zachovat *status quo* ve státě (Schneckener 2007: 11).

Čtvrtý typ představují takzvaní *warlordi*, kteří jsou v mnoha případech produktem dlouho trvajících občanských válek. *Warlordi* vládou napříč svým teritoriem, kterého dosáhli v průběhu či po skončení onoho násilného konfliktu. Spíše než o politické cíle jim jde o ekonomickou moc. Jednoduše se dá říci, že jim jde o zisky z obchodu s nerostnými surovinami a vzácnými komoditami či nelegálním zbožím (vzácné kovy, dřevo, ropa, drogy), které se nachází v oblastech jimi ovládaných. Jinou možností pro jejich vlastní obohacení se mohou stát občané státu, od kterých mohou vybírat daně (tamtéž: 11). *Warlordy* se stávají především charismatické osoby, které mají zkušenosti z vojenského prostředí. Disponují vlastními ozbrojenými složkami a jimi ovládané teritorium bývá často spjata s jejich původní etnickou komunitou. Krom obohacování *warlordi* často čelí, privatizují anebo suplují státní služby. Příkladem jejich působnosti mohou být státy jako Sierra Leone, Demokratická republika Kongo, Somálsko, Barma nebo Afghánistán (Williams 2008: 9–10).

Pátý typ se týká *žoldáků* a *soukromých bezpečnostních společností*, které představují dobrovolníky rekrutované z třetí strany za účelem dosažení různorodých cílů. Mohou být najmutí jak státem, tak i jinými nestátními skupinami. Například mohou být využíváni k zabezpečení držav, nebo slouží k výcviku nových jednotek, a dokonce mohou posloužit jako samotná bojující jednotka (Schneckener 2007: 12).

Zločinecké skupiny (= „nájezdníci“) představují šestý archetyp. Těmto skupinám jde především o vlastní obohacení, a tudíž zisk v rámci probíhajícího konfliktu. Jsou málo organizované a nedochází u nich k výskytu teritoriálních držav, jelikož jejich pole působnosti závisí na častém přesouvání z místa na místo (tamtéž: 12).

Předposledním, sedmým typem jsou *kriminálníci* strukturálně uspořádaní jako *mafie*, *piráti*, *pašeráci* nebo *gangy*. Jde jim především o ekonomickou sféru vlivu. Finance si zajišťují pomocí krádeží, padělání a v neposlední řadě nelegálním obchodem mezi které patří například přeprodej zbraní, prodej drog či obchod s lidmi (tamtéž: 12). Může se u nich vyskytovat teritoriální vládnutí, ale spíše na nejnižší úrovni, a to v rámci měst a městských čtvrtí. Svou moc si upevňují díky nátlakovým a zstrašovací metodám (vraždy, vydírání atd.). Příkladem mohou být čínské triády, japonská *jakuza*, či samotná italská mafie, mexické kartely anebo motorkářské gangy (Williams 2008: 15–17).

Poslední archetyp ztělesňují *teroristé*. Pro teroristické organizace je typickým rysem teror vůči civilnímu obyvatelstvu s úmyslem roznést ve společnosti strach. Skrze útlak civilního obyvatelstva chtějí dosáhnout svých politických cílů (Schneckener 2007: 11–12). Jejich tendence boje mohou mít myšlenku převratu režimu, svržení vůdce nebo držení určitého teritoria. Teritorium posléze slouží k jejich profitu či se snaží o jeho odtržení a na základě politického, náboženského anebo nacionálního smýšlení a ideologie mají zájem o ustanovení odlišného režimu vůči původnímu státu (Williams 2008: 14–15). Tyto jejich ideologie však nemusejí být stažené pouze na lokální úroveň, nýbrž mohou mít tendence až globálního rázu (vize změnit celý svět). Neomezují je žádné ustanovené mezistátní hranice. Tudíž mohou kooperovat jako jednotlivci, malé skupiny anebo dokonce jako transnacionální uskupení. Takovým příkladem může být libanonský Hizballáh, neboť jejich jednotky bojovaly na straně Bašára al-Asada proti syrským povstalcům nebo své experty posílali do Iráku či Jemenu na podporu šíitských hnutí (Zohar 2016: 429).

2.1 Faktory a příčiny vzniku nestátních ozbrojených aktérů

S určitou nadsázkou by se dalo říci, že nestátní ozbrojení aktéři jsou staří jako samotná válka. Avšak pokud se na problematiku těchto aktérů podíváme okem moderních dějin, tak můžeme vyzorovat tři výrazná období, během kterých došlo k početnému nárůstu ozbrojených skupin zapojených do konfliktů.

První takové období představuje studená válka, v které je zaznamenán růst těchto nestátních aktérů. Především se dá hovořit o revolucionářských skupinách, které byly ovlivněny ideologiemi nacionalismu nebo komunismu. Rovněž zde vznikala secesionistická hnutí etnického či náboženského smýšlení. Mezi léty 1955 a 1976 v Africe rozkvetla osvobozenecká hnutí, která bojovala za nezávislost. Oproti tomu ozbrojené konflikty v osmdesátých a devadesátých letech představovaly především občanské války, které probíhaly mezi etnickými milicemi s cílem určení národnostní identity. Takovým příkladem může být Interahamwe ve Rwandě či Mai Mai v Demokratické republice Kongo (Buckley 2012: 806–807).

Druhé období je vytyčeno koncem studené války a incidentem 11. září 2001, který je obzvláště zlomovým bodem. Tímto incidentem začíná třetí období, v kterém dochází k vyššímu nárůstu teroristických aktivit islámských ozbrojených skupin (tamtéž: 806–807).

Na základě výše uvedeného se dají vyzorovat faktory, které představují či přinejmenším ovlivňují vznik nestátních aktérů. Mnou vyzorované faktory se pokusím níže rozpracovat.

2.1.1 Politická motivace jako příčina vzniku nestátních ozbrojených aktérů

Nespokojenost s ustanoveným režimem ve státě může vyvolat v občanské společnosti tendence ke změně, které dávají možnost vzniku nestátním ozbrojeným skupinám. Tyto skupiny mají především jasnou politickou motivaci⁶. Mezi ně patří především nacionalisté, separatisté či secesionisté. Dále se hojně vyskytují radikálně náboženské skupiny, pravicové, sociálně revoluční anebo světské levicové apod. (Meulenbelt – Nieuwenhuizen 2015: 836). Samotná

⁶ Potýkáme se i s ozbrojenými nestátními skupinami, které spíše ovlivňuje ekonomická motivace než ona politická. Tyto skupiny vznikají převážně ve státech, které zužuje konflikt anebo zkrátka do takovýcho států vstupují s vidinou svého obohacení. Typickým příkladem takovýcho nestátních aktérů jsou *warlordi* (viz. Vinci 2009: 34–35).

ideologie těchto skupin sehrává neodmyslitelnou roli v jejich motivaci a umocňuje jejich cíle. Rovněž určuje *modus operandi* skupin.

Například secesionisté mají velkou tendenci se separovat od oficiálního státu. Secesionistická motivace byla typická pro éru dekolonizace po druhé světové válce, kdy mnoho nestátních ozbrojených aktérů bojovalo za nezávislost svých původních území (Zohar 2016: 427–428). Pro nacionalistické nebo separatistické skupiny je typická jejich touha po vytvoření nezávislého státu pro jejich etnické, lingvistické, kulturní nebo národnostní komunity. Pokud však již mají svůj nezávislý stát, tak se tyto skupiny snaží zmíněné komunity spojit (Meulenbelt – Nieuwenhuizen 2015: 837).

Další možnou motivaci představuje revolucionismus, neboť se setkáváme s mnohými skupinami vzešlými například z marxistického a maoistického smýšlení. O takovýchto skupinách můžeme hovořit jako o sociálně revolucionářských, neboť chtějí přetvořit sociálně ekonomický řád ve společnosti a ustanovit odlišný režim ve státě (Zohar 2016: 428).

Radikální náboženské skupiny tvoří zase extrémisté, kteří násilným způsobem vnášejí své vyznání do politické sféry. Tyto skupiny jsou často hierarchicky uspořádané a jejich lídři většinou poskytují interpretace náboženských textů, které mají ospravedlnit jejich násilné kroky. Tyto skupiny směřují svůj teror na subjekty, které označují za „nepřátele boha“ (Meulenbelt – Nieuwenhuizen 2015: 837–838). Myšlenka revolucionismu a radikalistické náboženské smýšlení je typické pro islamistické politicko-militantní skupiny, které chtějí ustanovit vlastní režim. Nový režim má vycházet z jejich striktního výkladu oné náboženské ideologie a může mít i tendence globálního rázu.

2.1.2 Rozpad státnosti jako příčina vzniku nestátních ozbrojených aktérů

Důležitým faktorem problematiky mé práce je oblast rozpadu státnosti, v které se daný stát ocitá, poněvadž menší či větší míra rozpadu státnosti s sebou nese všemožné podněty pro vznik nestátních ozbrojených aktérů. Cílem mé práce

není však popisovat rozpad státnosti jako takové, a proto se budu pohybovat v rozmezí rozdělení dle Roberta I. Rotberga (2003: 5–19), u kterého se setkáváme se třemi stupni rozpadu státnosti. První stupeň označuje jako slabý stát (*weak state*), druhý jako selhávající stát (*failing state*) a třetím je zhroucený stát (*collapsed state*). Ve slabých státech může představovat podnět k vytvoření nestátních ozbrojených aktérů například deficit v sociální politice. Tyto státy nejsou schopny zajistit stabilní poskytování základních potřeb svým občanům. Další podnět může vznikat na základě nedostatečné politické struktury (typické pro autoritářské země). Oproti tomu selhávající státy se potýkají mimo sociálního zabezpečí například i s problémem bezpečnosti svých občanů a její garancí. Zároveň Schneckener (2004: 10–11) dodává, že mnohé z nich nejsou ani schopny zcela kontrolovat všechna svá teritoria, neboť se již v určité míře většinou potýkají s nestátními ozbrojenými aktéry. Nejrozsáhlejší počet podnětů se dá však bezesporu nalézt v posledním stupni rozpadu státnosti. I přesto, že rozpadlý stát nemusí zcela znamenat chaos, tak zde již dochází k aktivní soutěži mezi státem a nestátními aktéry. Aktéři mají totiž tendence stát nahradit, a to převážně násilnými prostředky.

2.1.3 Globalizace jakožto faktor fungování nestátních ozbrojených aktérů

Globalizace umožnila především transformaci nestátních ozbrojených skupin. Z regionálních povstaleckých, zločineckých, teroristických skupin se stala bezpečnostní hrozba. Globalizace těmto a dalším nejmenovaným skupinám zvýšila organizační efektivitu, jejich letalitu a schopnost operovat v celosvětovém měřítku (Hanlon 2008: 115). Díky globalizaci se jim otevřel přístup k celosvětovému trhu a je mnohem snazší sehnat zdroje pro zahájení chodu skupiny a vedení jejího boje. Především přístup nestátních ozbrojených skupin ke globálnímu trhu se zbraněmi přitížil legitimní vládě v boji proti těmto skupinám, neboť se skupinám otevřely dveře k lepším technologiím. Rovněž se otevřela možnost financování skupin z pozice spřízněných hnutí a stejně smýšlejících skupin ze zahraničí (Chaudhry 2013: 174). Integrovaná světová ekonomika

poskytnula trhy a prostředky vhodné pro přesun zboží z dříve izolovaných zón konfliktu, což značně zvýšilo finanční sílu ozbrojených skupin (Hanlon 2008: 115). Černý trh se rozšířil na mezistátní úroveň. Nestátní ozbrojení aktéři jako *warlordi*, piráti, žoldáci aj. mohou získávat finance díky pašeráctví, tzv. praní peněz, nelegálnímu obchodu s nerostnými surovinami atd. (Schneckener 2004: 12–13).

3 Teritoriální vládnutí nestátních aktérů

Vestfálský systém společně s pojetím moderního státu si prošel od jeho vzniku do současnosti razantní změnou. Konkrétně změnou v chápání a implementaci samotného pojmu „vládnutí“, neboť v dnešní podobě tohoto systému dochází k situaci, kdy „*stát už není nadále jediným, nebo v některých případech dokonce hlavním, zdrojem autority, a to ani na domácí scéně, ani v rámci mezinárodního systému*“ (Hall – Biersteker 2004: 5). V dnešním mezinárodním prostředí totiž může vládnout samotný stát (tzv. *governance by government*), stát v kombinaci, či ve spolupráci s nestátním aktérem (*governance with government*) anebo dokonce v některých oblastech mohou vládnout i samotní nestátní aktéři (*governance without government*) (Risse 2010: 9). Právě poslední zmíněný způsob vládnutí se dotýká problematiky mé práce.

Teritoriální vládnutí nestátních aktérů osobně vnímám jako specifickou formu vládnutí, kdy nad daným teritoriem vykonává vládu jiný aktér než samotný stát. Přičemž mám na mysli především takové aktéry, kteří zpochybňují monopol suverénního státu na užití legitimního násilí. Tento typ vládnutí se začal více projevovat po ukončení studené války na základě narůstajícího počtu nestátních aktérů (viz podkapitola 2.1). Avšak abych pochopil správně tuto problematiku, tak je nutné se vrátit k samotnému slovu „vládnutí“ (*governance*). Pro správné uchopení významu „vládnutí“ v kontextu s nestátními ozbrojenými aktéry jsem si vybral definici od T. Risse (2010: 9), která říká, že „*vládnutí představuje různé institucionalizované režimy sociální koordinace, které vedou k vytváření a implementování kolektivně závazných pravidel anebo k zajištění veřejných statků*“. V mé práci *institucionalizované režimy* představují nestátní ozbrojené aktéry, kteří mohou (nemusí však) vytvářet zákony a dohlížet na jejich dodržování, a především mohou zajišťovat občanům fungující *veřejné statky* (= státní služby⁷). Pokud tedy dochází k poskytování služeb a spravování samotného teritoria jiným aktérem než samotným suverénním státem a jeho vládou, tak hovoříme o

⁷ Mezi státní služby se zahrnuje zajištění bezpečnosti, fungující právní řád (soudní systém), lékařská a zdravotní péče, školy a vzdělávací výuka, infrastruktura, komunikační sítě, bankovní systém a další (Rotberg 2004: 3).

takzvaném nahrazování, či přinejmenším k omezování státního aparátu. K této substituci oficiální vlády dochází především ve státech s omezenou státností (viz Rotberg 2004; Risse 2010), což mohou být například státy s autoritářským režimem, státy s probíhajícím vnitrostátním konfliktem, státy s různou fází rozpadu samotné státnosti (*weak, failing, failed*) anebo státy s roztržitou společností (Haldon 2008: 121). Tyto státy totiž nejsou zcela plně schopny zastávat všechny funkce moderního státu jako takového a v určitých oblastech se vyskytují pomyslná prázdná místa, které mají tendence zaplnit ostatní aktéři. Prázdná místa se vyskytují tedy ve státech, které nejsou schopny zajistit hlavní odpovědnosti státu. Především odpovědnost zajistit bezpečnost. Robert I. Rotberg (2004: 3) zmiňuje čtyři primární odpovědnosti státu v rámci bezpečnosti – zabránit přeshraniční infiltraci, eliminovat domácí hrozby, zabránit zločinu a umožnit občanům vyřešit jejich rozdíly bez použití násilí, protože bezpečnost je pomyslnou bránou k zajištění dalších veřejných statků pro občanskou společnost.

Ve velké míře k onomu výskytu prázdných míst (tzv. *black spots*⁸) dochází v kontextu dlouho trvající občanské války, při které dochází k rozpolcení státních institucí a neposkytování státních služeb. V postkonfliktních státech k tomu dochází na základě neobnovení jejich fungování a v autoritářských zemích se většinou vyskytuje určitá neochota či neschopnost toto fungování vůbec zajistit (Stanislawski 2008: 368–369).

Zmíněné *black spots* mají tendence zaplnit jiní aktéři než samotný stát, přičemž ambice a motivace nestátních ozbrojených aktérů k ovládnutí těchto oblastí mohou mít různé podoby. Nejčastější motivace jsou však vojenské, ekonomické anebo politické. Vojenská motivace představuje převážně získání strategických a výhodnějších pozic pro svůj boj. Ekonomická motivace vede skupiny k ovládnutí území, která se nacházejí v oblastech bohatých na nerostné suroviny. Takovým příkladem může být Demokratická republika Kongo, kde po objevení nerostných dolů začaly vznikat velmi rozsáhlé konflikty mezi tamní vládou a ozbrojenými nestátními složkami (Ruaudel 2013 10–11). Oproti tomu

⁸ Autoři jako například Bartosz H. Stanislawski (2008) užívá pro prázdná místa právě termín *black spots*.

politické motivace zastávají myšlenku přetvořit stávající řád ve státě (viz podkapitola 2.1.1). Nestátní ozbrojení aktéři chtějí například své ovládané území oddělit od původního státu a vytvořit svůj vlastní nezávislý režim. Tuto myšlenku chtěl především naplnit všemi známý Islámský stát. Avšak nemusí tomu tak být vždy. V některých státech ozbrojené skupiny vstupují do prázdných míst, aby nabídly alternativní vládnutí. Například tak učinil Hizballáh v Libanonu, který občanské společnosti poskytl bezpečnost, nabídku zaměstnání, a dokonce i některé základní sociální služby (Hanlon 2008: 123). Takovéto skupiny jako Hizballáh posléze mohou fungovat jako pomyslný stát ve státě. Například započnou sami vykonávat daňový systém, angažují se v mezinárodní diplomacii, poskytují veřejné statky a provozují státní služby. Zároveň disponují vlastními ozbrojenými složkami, které jsou schopny čelit bezpečnostním složkám státu. Často tyto skupiny disponují s vyššími rozpočty než samotný stát, v kterém operují (tamtéž: 123).

Nutno však dodat, že ztráta kontroly nad daným teritoriem z pozice státu přichází ve velké míře postupně. Nespravované teritorium vzniká na základě dlouhodobé neschopnosti státu garantovat bezpečnost a poskytovat základní služby (= úpadek státnosti). V počáteční fázi se jedná o nefunkčnost bezpečnostních složek, nebo o omezení dodávek elektřiny/vody, či neschopnost zajištění základního vzdělání atd. Na tuto vzniklou situaci reagují nestátní ozbrojení aktéři nejrůznějšími sabotážemi anebo formou zastrášovacích akcí. Cílem aktérů je zamezit nebo spíše omezit státu možnost řešit tyto problémy s neposkytováním zmíněných služeb (Ünver 2017: 51). Díky tomu se více prohlubuje úpadek státnosti a zvyšuje se potenciál výskytu *black spots*, které posléze aktéři mohou efektivněji zaplnit.

V druhé fázi se stávají cílem ozbrojených skupin přímo samotné bezpečnostní složky. V hledáčku útočných akcí jsou lokální policejní centrály, základny nebo pobočky. Útoky mají podrýt legitimitu státu a zabránit možným policejním, popřípadě vojenským, operacím. Pokud se tyto akce stanou úspěšnými, tak mohou ozbrojené skupiny přejít ke třetí fázi. V ideálním případě

se nejprve započnou zabývat vlastními bezpečnostními otázkami. Z důvodu zabezpečení svých získaných postů. Posléze mohou započít své samotné působení. Mohou zavést svůj vlastní systém výběru daní a mohou ustanovit brannou povinnost s cílem posílit své ozbrojené jednotky atd. (tamtéž: 51). Stručně řečeno, ustanoví svůj vlastní režim na drženém teritoriu.

4 Kontext vzniku a fungování skupiny Boko Haram

Počátek kolonizace oblasti dnešní Nigérie sahá do konce 15. století, kdy nigérijské pobřeží objevovali portugalská mořeplavci. Od počátku šestnáctého století až po začátek devatenáctého můžeme Nigérii zařadit do takzvaného trojúhelníkového obchodu, kdy milióny otroků byly násilím odvezeny na americký kontinent. Od padesátých let devatenáctého století začínáme spatřovat z historického hlediska rostoucí přítomnost Britů v jižní oblasti země, v regionu Yoruba a především ve městě Lagos. Paralelně s příchodem Britů můžeme zaznamenat od roku 1841 misionářské mise, které začaly konvertovat místní obyvatelstvo na jihu dnešní Nigérie ke křesťanské víře. Zatímco na jihu probíhalo etablování „nové“ víry, sever země zůstával ryze v duchu islámu, neboť se zde nacházel *chalífát* Sokoto, který byl vytvořen rokem 1804 (Falola – Heaton 2008: 13).

Později však Britové svou dominanci v daném jižním regionu potvrdili v roce 1861, kdy proběhla anexa Lagosu a zřídili zde svou kolonii. Roku 1885 byl v této oblasti vytvořen *Oil Rivers Protectorate* na základě faktu, že oblast byla pro Brity dominantní v rámci vývozu palmového oleje (tamtéž: 14). Roku 1893 zřídili protektorát na jihozápadě země v oblasti Yoruby. Svou definitivní pozici upevnili rokem 1903, kdy porazili na severu Sokotský *chalífát* a rovněž zde ustanovili protektorát (tamtéž: 14). V těchto protektorátech byla zavedena lordem Frederickem Lugardem a dále uplatňována tzv. *indirect rule* neboli nepřímá správa. Avšak ne všem místním obyvatelům se tato nadvláda a správa líbila. Například od roku 1898 do 1909 probíhal konflikt, v kterém hnutí Ekumeku bojovalo proti britské *Royal Niger Company* (Igbafe 1971: 441–448). Zároveň v roce 1908 probíhaly protesty v Lagosu vůči navýšení ceny za vodu. Protesty převážně probíhaly formou reportů a kritik vůči koloniální vládě od novinářů, mezi které patřil Herbert Macaulay, kterému je přidělováno přívlastek „otec nigérijského nacionalismu“ (Falola – Heaton 2008: 15). Dále považuji za jeden z předních protestů tzv. Ženskou válku roku 1929 (*Women's war*), která se týkala nesouhlasných projevů ohledně již zmíněné nepřímé správy (Agozino 2014: 290). Mimo jiné vznikaly i politické strany, které lobovaly za nezávislost na Britském

impériu. Jedna z nich byla například *The National Council of Nigeria and the Cameroons* (později *Nigerian Citizens*) založena Nnamdim Azikiwem. V návaznosti na nastíněné protesty a boje za nezávislost a celkově za dekolonizaci ve světě po druhé světové válce (zmíněno výše) byla Nigérii udělena nezávislost k datu 1. října 1960. Ustanovila se republika v čele s prezidentem, kterým se stal již zmíněný Nnamdi Azikawe.

Vývoj první nezávislé Nigérijské republiky se potýkal s mnoha problémy, mezi které patří nespočet etnických skupin (200–350 etnolingvistických skupin), nábožensky rozdělený sever a jih země, politická nestabilita či ekonomická krize. To vše vedlo k nestabilitě země a utvářelo se podhoubí pro nadcházející konflikty, které přišly náhle. Rokem 1966 Nigérie upadla do kolotoče militantních převratů, pučů, nepokojů a občanských válek. Během tří po sobě jdoucích převratů se toho roku ujal vlády generál Yakuba Gowon (Nwaka 2013: 86–87), který se následující rok (1967) zasloužil o rozdělení Nigérie do dvanácti států, neboli ustanovil federální militantní vládu a rovněž v témže roce vypukla občanská válka v návaznosti na neformální odtržení východního regionu a vyhlášení nezávislé republiky Biafra (Simpson 2014: 337–338). Občanská válka tedy probíhala mezi Gowonovým režimem a biafraskými separatisty a tento konflikt trval do roku 1970, kdy Biafra kapitulovala. Avšak ani Gowonův režim si nedokázal poradit se zmíněnými problémy. Navíc se za nově vzniklých režimů velice rozšířila korupce. V roce 1975 proběhl další úspěšný převrat pod vedením generála Murtala Mohammeda, který byl později téhož roku zavražděn v rámci dalšího militantního hnutí (Falola – Heaton 2008: 17). Jak se zde snažím nastínit – jeden převrat střídal další a i přes tendence předat moc lidu a opět ustanovit republiku, například roku 1979 či 1993, se země zmítala v chaosu. Ono předání se podařilo *de jure* až v roce 2007, kdy došlo k regulérním svobodným volbám, ve kterých se stal prezidentem Umaru Yar'Adua a viceprezidentem Jonnathan Goodluck. Ten se o tři roky později stal prezidentem namísto Umara Yar'Adua, který byl z funkce nucen odstoupit ze zdravotních důvodů. Poslední prezidentské volby proběhly v roce 2015. V těch však Jonnathan Goodluck neobhájil svůj mandát a novým prezidentem se stal

Muhammadu Buhari. Tyto volby rovněž znamenaly změnu hlavy státu v rámci vyznání. Bývalý prezident se hlásí ke křesťanské víře, zatímco Buhari k islámské.

Dnes se Nigérie pod vedením Buhariho vlády může v rámci kontinentu pyšnit prvním místem co do počtu obyvatel (přes 190 miliónů). Je rozmanitým státem se složitou federální strukturou (36 států a teritorium hlavního města Abuja), ve kterém jsou soustředěny různorodé problémy (viz výše nastíněné), s kterými se mimo jiné potýká víceméně celý africký kontinent (Naxera 2011: 103–104).

4.1 Vznik a vzestup Boko Haram

Vnitrostátní občanské konflikty s sebou přinesly do země chaos. Především do periferních oblastí Nigérie. Odlehlá teritoria od centrální vlády země s sebou do dnes nesou problematiku nezaměstnanosti, chudoby, velkou míru nevzdělanosti a především korupce spojené s lokálními funkcionáři. Nebylo tomu jinak ani v severovýchodní oblasti země, a to konkrétně ve státech Borno, Yobe či Adamawa.

Na přelomu 20. a 21. tisíciletí v těchto státech na popud uvedené problematiky vzniklo mnoho radikálně smýšlejících islamistických skupin. Jedna taková skupina vzešla pod vedením Muhammada Jusúfa v roce 2002 v hlavním městě státu Borno – Maiduguri. Muhammad Jusúf, který představoval lídra a motor této skupiny (tzv. hnutí *Yusuffiyya*) vytvořil v severní části města náboženský komplex se svou vlastní mešitou (Abubakar 2016: 25–26). Byl to rozhodující moment, neboť krom mešity Jusúf založil i islámskou školu⁹ (BBC 2016a) a svým novým příchozím (členům) skupina nabízela krom možnosti studia i přiděly jídla, a dokonce jim zajistila přístřešek k bydlení. Mimo jiné se skupině podařilo rozšířit své následovníky i do ostatních nigérijských států, a to konkrétně do států Bauchi, Gombe, Kano, Katsina a Yobe (Falode 2016: 43). Brzy bylo (nečleny) pro skupinu Jusúfa vytvořeno přízvisko, které si i později skupina přisvojila – Boko Haram¹⁰, které překladem do češtiny znamená „Západní vzdělání je zakázáno“.

⁹ Zde nacházím první přejímání státních služeb. Otevření školy nestátní skupinou Yusufu umožnilo mnoha chudým muslimským rodinám poslat své děti vzdělávat. Neodmyslitelně si tímto činem skupina získala nové příznivce a členy.

¹⁰ Oficiální název této skupiny dnes zní *Jama'atul Ahlul Sunnah Lidda'wati wal Jihad* neboli Lidé, kteří se zavázali k propagaci prorokova učení a *džihádu* (volně přeloženo).

Roku 2004 došlo k přesunu centra skupiny z Maiduguri do Kanami, kde vytvořila militantní základnu. Z této nové základny začala skupina uskutečňovat boje s cílem etablovat novou vládu ve státě Borno s výkladem práva *šaría* (Falode 2016: 43). Realita, že Boko Haram představuje nestátní ozbrojenou skupinu, se potvrdila během brzkých následujících let. Například to potvrdil jejich čin roku 2007. V tomto roce byl na příkaz Jusúfa zavražděn Šejk Džafar Mahmúd Adam¹¹, který kritizoval přísnou ortodoxní ideologii Boko Haram (Walker 2012: 4).

Zlomový bod však nastává v roce 2009, v kterém proběhlo několik krvavých střetů mezi Boko Haram a státními složkami. Důsledkem těchto střetů byla následná policejní a vojenská intervence do Maiduguri, v kterém bylo zabito a zadrženo několik stovek stoupenců a členů Boko Haram. Mezi zadrženými byl i samotný Muhammad Jusúf, kterého brzy na to popravili (Walker 2012: 4; Ehwarieme – Umukaro 2015: 40). Poté to vypadalo jako kdyby se po Boko Haram slehla zem.

Smrt Muhammada Jusúfa a stovek členů Boko Haram roku 2009 přinesla do této skupiny veliké změny (Walker 2012: 4). Během následujícího roku, v kterém byla skupina v ústraní, proběhla uvnitř skupiny pod novým lídrem Abubakarem Šekauem¹² značná radikalizace. Koncem roku 2010 se Boko Haram s tímto novým vůdcem opět vynořilo a Šekau otevřeně vyhlásil *džihád*¹³ proti Nigérii a Spojeným státům americkým (Pieri – Zenn 2016: 67). Cílem této skupiny je vytvořit si vlastní islámský stát (tzv. *chalífát*) a mají toho dosáhnout právě skrz zmíněný, jimi vyhlášený, *džihád*. Radikalizací si přisvojila tato skupina i novou metodu svého boje – metodu v podobě teroru, která skýtá leckteré prostředky. Příkladem mohou být především jejich bombové atentáty na křesťanské kostely, a především jejich cílený útok na budovu Organizace spojených národů v Abuje v roce 2011 (Ehwarieme – Umukaro 2015: 41). Tímto útokem se dostala skupina do popředí mezinárodního zájmu, který však vygradoval v roce 2014. V tomto roce totiž Boko Haram uneslo podle Abubakar (2014) přes 250 školaček z města

¹¹ Maidugurijský populární kazatel.

¹² Abubakar Šekau je údajně bývalá pravá ruka Mohammeda Yusufa.

¹³ Později tento cíl i přímo veřejně ve videu prohlásil Šekau roku 2012 (Cocks 2012).

Chibok a stalo se tímto činem nechvalně známou nestátní ozbrojenou skupinou po celém světě.

4.2 Zařazení Boko Haram do typologie nestátních ozbrojených aktérů

Ukotvení Boko Haram do typologie nestátního ozbrojeného aktéra se v mnoha publikacích akademického a mediálního světa v leččem rozchází (viz Walker 2012; Feloda 2016; BBC 2016a; atd.). Dle mého názoru nelze vycházet pouze ze současného dění, neboť Boko Haram nebylo vždy tak extremistickou skupinou, kterou je v dnešních dnech. Pakliže chci zjistit jakého nestátního aktéra skupina představuje, tak je nutné se vrátit k samotnému vzniku této skupiny, přičemž je nutné zjistit, na základě jakých rysů byla původní skupina vytvořena a zdali se její rysy a charakteristiky posléze v jejím vývoji jakýmkoli způsobem měnily.

Kořeny této nestátní ozbrojené skupiny sahají do období posledních let 20. století. V těchto letech charismatický islamistický kazatel Muhammad Jusúf započal svá kázání v Maiduguri a rychle si získal obdiv mezi místními. Obdiv u jeho posluchačů narůstal a narůstaly i tendence Jusúfa následovat. Samotného Jusúfa to přivedlo k vytvoření jeho vlastního hnutí – *Yusuffiya* (Abubakar 2016: 25–26). Avšak jakého nestátního aktéra a ideologii toto hnutí představovalo?

Jusúfova ideologie a jeho kázání čerpala inspiraci v historii země. Nutno podotknout, že nebyl v tomto ohledu jediný, kdo se odvolával na historické události. Je totiž známo, že mnoho radikálních islamistických skupin vzniklých v druhé polovině dvacátého století se odvolávalo na následovnictví hnutí Usmana Dan Fodia v bývalém Sokotském *chalífátu*, v kterém Dan Fodia usiloval o zavedení práva *šaría* (Mohammed 2014: 11–14; MacEachern 2018b: 165–173). Jusúf započal prostřednictvím svých kázání usilovat o totéž. Chtěl opětovné zavedení tohoto práva ve státě Borno, které by (podle jeho slov) mělo vyřešit prohlubující se zkorumpovanost mezi státníky Nigérie. Usman Dan Fodia byl mimo jiné pro Muhammada Jusúfa stejnou inspirací jako bývalá Kanem–Bornuská říše, která se

rozprostírala na dnešním území státu Borno¹⁴ (Pieri – Zenn 2016: 67). Avšak proč byla i tato říše pro Jusúfa inspirací?

Tato bývalá říše mě navedla k druhému rysu skupiny, který se týká etnických skupin. Jak jsem již zmínil, v dnešní Nigérii se nachází téměř 350 těchto skupin. Mé bádání mě zavedlo ke člověku, který v rámci svého výzkumu strávil několik let v oblasti Čadského jezera. Jedná se o Scotta MacEacherna¹⁵, který mi v rozhovoru poskytl informace, že prvotní členové Jusúfovy skupiny (později Boko Haram) pocházeli z etnika zvaného *Kanuri*¹⁶ a právě samotný Muhammad Jusúf z tohoto etnika pocházel (MacEachern 2018a), což se později jednoznačně muselo podepsat na samotném fungování skupiny a i například na její hierarchii¹⁷.

Skupina rokem 2002 získává mimo ideologické motivace i politickou. Jak jsem již napsal, Muhammad Jusúf vyčítal ústavním činitelům korupci a mimo jiné i jejich špatné vládnutí. Usiloval o reorganizaci společnosti na základě zavedení práva *šaría*. Podle dostupných informací si tohoto úsilí měl všimnout tamější kandidát na guvernéra – Alí Modu Šerif¹⁸, který měl s Jusúfem uzavřít dohodu. Dohoda zněla, že Jusúf zajistí značný elektorát (ze svých příznivců) pro zvolení Šerifa do postu guvernéra státu Borno a Šerif na oplátku podpoří hnutí Jusúfa a zavede ve státě právo *šaría*. Dokonce měl zajistit jeden vládní post pro člena Jusúfovi skupiny (Pieri – Zenn 2016: 71).

Rok 2002 znamená pro skupinu i značné rozšíření jejich členské základny. Skupina jednoznačně využila rozpadu státnosti uvnitř země. Oblast Čadského jezera je jednou z nejzazších periferií Nigérie. Fungování státních služeb se zde skoro nenachází. Proto je v této oblasti mezi tamními obyvateli zaznamenána velká chudoba, nezaměstnanost (převážně mezi mladými) a nevzdělanost. Způsob obživy si našli většinou v nelegálních činnostech. Příkladem může být pašeráctví¹⁹

¹⁴ Kanem–Bornuská říše se rozprostírala kromě dnešního státu Borno (Nigérie) i na západním území Čadu, severozápadním území Kamerunu a v jihovýchodní oblasti Nigeru (Pieri – Zenn 2016: 67).

¹⁵ Profesor antropologie z USA.

¹⁶ *Kanuri* je minoritní etnickou skupinou právě ve státě Borno. Mimo jiné, bývalá Kanem–Bornuská říše byla říší tohoto etnika.

¹⁷ Tato realita se mi potvrdila, neboť pozdější Boko Haram je údajně z 80 % tvořeno členy pocházejících z etnika *Kanuri* (Pieri – Zenn 2016: 79).

¹⁸ Alí Modu Šerif pochází také z etnika *Kanuri*. V roce 2003 po zisku postu guvernéra, zajistil povolení Jusúfovi k postavení jeho komplexu v Maiduguri (Pieri – Zenn 2016: 71).

¹⁹ Pro tuto oblast je typické pašování ropy z Nigérie do Kamerunu (MacEachern 2018b: 127–128).

anebo shlukování a vytváření skupin banditů (MacEachern 2018b: 118–142). Nová uplatnění a možnosti těmto skupinám nabídla ve svých řadách právě Jusúfova skupina (Pieri – Zenn 2016: 80). Zároveň své řady rozšířila o členy z jiných ideologických skupin. Například jak zmiňuje ve své práci Abubakar (2017: 18), tak v tomto roce a roce 2003 se k Jusúfovi měli přidat bývalí členové tzv. nigérijského Talibánu²⁰.

Po roce 2003 však nastává první změna. Dochází k přerušení konexí na guvernéra Šerifa. Ten sice dosadil Jusúfova člověka na post komisaře pro náboženského záležitosti a zajistil povolení pro stavbu Jusúfova náboženského komplexu, ale již nenaplnil tu nejpodstatnější věc. Šerif se nezasloužil o zavedení práva *šaría* (Pieri – Zenn 2016: 71). *De facto* o to neměl ani zájem. Jusúf proto odvolal svého člověka z postu komisaře a přerušil všechny vazby na Šerifa (tamtéž: 71). Následně od roku 2004 započal Jusúf shánět zbraně, finance a připravoval své členy na *džihád*, který chtěl vyhlásit. Započaly mimo jiné i malé ozbrojené roztržky s bezpečnostními složkami (tamtéž: 73–74). Došlo i ke změně názvu skupiny v *Jama'atul Ahlul Sunnah Lidda'wati wal Jihad* a ve více známé označení Boko Haram.

Napětí mezi Boko Haram a regionální vládou eskalovalo do roku 2009. V tomto roce došlo bezpečnostními složkami Nigérie k zadržení Jusúfa a mnoha členů skupiny (Walker 2012: 4). Osobně si myslím, že k popravě Jusúfa došlo na základě obav, které z něj měli ústavní činitelé. Nýbrž jak naznačuje text od Pieri – Zenn (2016: 71–72), tak Jusúfova moc a popularita narůstala a dle mého názoru se ho vládní činitelé vskutku začali obávat. Po popravě lídra Boko Haram se tato skupina stáhla do ústraní a skutečně to vypadalo jako kdyby vládní činitelé vyhráli. Avšak jejich násilný čin vedl spíše k vytvoření pomyslného „mučedníka“.

²⁰ Nigérijský Talibán rovněž vznikl v Maiduguri. Své působení však pod vedením Muhammada Aliho přesunul do vesnice Kanama ve státě Yobe. V novém místě jejich působení se pro ně stalo cílem vytvořit separatistickou skupinu pod striktním výkladem islámského náboženství a jeho pravidel. Brzy se však tato skupina dostala do konfliktu s oficiální vládou (Abubakar: 18; Walker 2012: 3). Nigérijské vojáky provedli útok na hlavní sídlo skupiny, při kterém bylo mnoho členů skupiny zabito, a to včetně jejich lídra M. Aliho. S mrtvými členy je však spojen zajímavý fakt. Mnozí z mrtvých byli synové tamních vlivných rodin. Jeden mrtvý člen měl být dokonce synem tehdejšího guvernéra státu Yobe. Přeživší se však v roce 2003 navrátili do Maiduguri a přidali se k M. Yusufovi (Walker 2012: 3).

V ústraní si během roku 2009 Boko Haram prošla reorganizací a značnou radikalizací pod vedením nového lídra Abubakara Šekaua. Prvotní rysy a charakteristiky skupiny buď přetrvaly, anebo se vyvinuly dál. Například skupina již neusiluje pouze o reorganizaci společnosti. Po návratu v roce 2010 skupina vyhlásila otevřený *džihád*, díky kterému chce docílit vytvoření vlastního státu a v tomto státu bude striktně uplatňováno právo *šaría* (Pieri – Zenn 2016: 67).

Právě zmíněný *džihád* nyní představuje novou tvář pro Boko Haram, neboť v jeho formě zavedla skupina novou metodiku boje proti státu – teror. Teror v podobě fyzického a psychického násilí. Jedná se o sebevražedné útoky, bombové atentáty, únosy, cílené vraždy atd. (Onuoha 2014: 159). Nespočet těchto zaznamenaných činů a jejich obětí udělil této skupině v roce 2015 první místo mezi nejnebezpečnějšími nestátními ozbrojenými (konkrétně teroristickými) skupinami na světě (Ehwarieme – Umukaro 2015: 25). Nutno podotknout, že možnou inspiraci našla skupina mezi zahraničními *džihádistskými* hnutími. Je zaznamenáno, že během roku v ústraní si skupina získala konexe na Al-Káidu, Islámský stát (ISIS) anebo na Aš-Šabáb (Abubakar 2017: 25). Později Šekau odpřisáhl roku 2015 věrnost ISIS (Boffey 2015). Díky těmto konexím si získala Boko Haram značný přístup k financím, dodávkám zbraní anebo mohla poslat své členy do výcvikových táborů těchto zahraničních skupin (Pérouse de Montclos 2014: 140–141).

Na základě výše uvedeného vývoje skupiny jsem rozdělil skupinu do tří fází. První fázi představuje vývoj skupiny do roku 2002. V těchto prvopočátcích spatřuji skupinu jako salafistické sociální hnutí, protože zaštiťovalo značnou část společnosti, a především občany z etnika *Kanuri*, kteří nebyli spokojeni s ustanoveným režimem (zákony a ústavními činiteli) ve státě a chtěli změnu. Avšak stále na tuto problematiku poukazovali pouze slovy.

Rok 2002 představuje počátek druhé fáze. Tento rok totiž přinesl změnu, neboť se hnutí vyvinulo v jakýsi konglomerát zaštiťující několik radikálních islamistických skupin, značnou část etnika *Kanuri* a v neposlední řadě i gangy působící v oblasti Čadského jezera. Konglomerát, který byl pod záštitou zmíněného

lídra Muhammada Jusúfa chtěl změnu režimu, využíval fyzického násilí, měl politickou motivaci a později měl i náznaky teritoriálních ambicí²¹. S ohledem na tyto okolnosti se prvotní hnutí *Yusuffiyya* vyvinulo v salafistickou politicko-militantní skupinu, o které již můžeme hovořit jako o Boko Haram.

Konec druhé fáze a počátek třetí představuje rok 2009. V tomto roce došlo k popravení Muhammada Jusúfa a v ústraní se novým lídrem skupiny stal Abubakar Šekau. Na základě radikalizace, nových rysů skupiny a jejího vývoje od roku 2009 do současnosti vnímám Boko Haram jako extremistickou islamistickou teroristickou skupinu, neboť její tendence boje mají myšlenku ustanovení nového režimu v rámci jejich náboženské ideologie. Používají teror vůči civilnímu obyvatelstvu a mají za cíl vnést do společnosti strach. Teritorium jimi získané jim posléze slouží k jejich vlastnímu prospěchu.

²¹ Alí Modu Šerif později ve své pozici guvernéra skutečně již nepodporoval zavedení práva *šaría*, a proto Boko Haram přijalo myšlenku vytvoření vlastního státu s tímto právem (Pieri – Zenn 2016: 71).

5 Boj Boko Haram proti nigerijské vládě

V prvních letech návratu z ústraní se skupina Boko Haram se svým novým lídrem Abubakarem Šekauem převážně skrývala a vytvářela si své tajné operační buňky ve městech jako Kano, Kaduna, Jos, Gombe, Yola a dokonce i v hlavním městě Nigérie – Abuje (Abubakar 2017: 31). Centrum pro jejich působení se dle dostupných informací nacházelo v nitru lesa Sambisa (Bauer 2016: 33).

Netrvalo dlouho a Boko Haram započalo své aktivity. Během roku 2010 se tato skupina uchylovala k cíleným atentátům, k použití nástražných bomb anebo praktikovala tzv. střelbu za jízdy. Tyto aktivity bychom mohli popsat jako strategii „útok a útěk“²² (Onuoha 2014: 169–170). Počáteční útoky byly cílené na křesťanské kostely anebo policejní stanice. Například koncem roku 2011 Boko Haram odpálilo bombu v katolickém kostele v Madalle a v roce 2012²³ zaútočilo na policejní stanice v Kanu (Abubakar 2017: 31). Mezi roky 2012 a 2013 se Boko Haram začalo soustřeďovat na strategická místa. Začalo odstraňovat mosty, útočilo na elektrárny, ničilo radarová zařízení na mezinárodních letištích a v neposlední řadě sabotovalo televizní vysílače (Montclos 2014: 138).

Změna strategie bojů Boko Haram přišla koncem roku 2013 a začátkem roku 2014²⁴. Z nájezdných útoků na vesnice v okolí lesa Sambisy, teroristických útoků anebo guerillových bojů proti nigerijské armádě se skupina přesunula k otevřené intervenci (Bauer 2016: 98). V roce 2013 skupina poprvé dobyla dvě velká města. Jednalo se o města Boma a Gwoza. Na tomto nabytém území vyhlásilo Boko Haram svůj *chalífát* a hlavním městem se stalo Gwoza. V roce 2014 skupina úspěšně expandovala na sever státu Borno, kde zabrala města Kukawa, Mallam–Fatori, Abadam a další (Abubakar 2017: 31). Rokem 2014 mimo jiné Boko Haram

²² Boko Haram k těmto útokům používá především motorky anebo rychlá auta, díky kterým se dostanou blízko k cíli a mohou ho snadno zasáhnout. Jejich cílem se stalo mnoho občanů, politiků, náboženských a komunitních lídrů, kteří mluvili a kritizovali ortodoxní vyznání Boko Haram a jejich aktivity (Onuoha 2014: 170).

²³ V roce 2012 byl podle dostupných informací postřelen nigerijskými složkami lídr Boko Haram – Abubakar Šekau. Šekau na to údajně utekl do Mali, kde se léčil (Bauer 2016: 79). Došlo zde i k údajnému napojení Boko Haram na jiné teroristické organizace v Sahelu (Bauer 2016: 101).

²⁴ K roku 2014 skupina čítala na 8000 členů (Abubakar 2017: 31).

započalo s masivními únosy žen ze všech koutů severovýchodní Nigérie. Nechvalně známým se stal jejich únos školaček z města Chibok (Pieri – Zenn: 2016: 68).

Největšímu rozmachu se Boko Haram mohlo těšit v lednu 2015. Tehdy jejich teritorium v Nigérii čítalo na 52 000 kilometrů čtverečních (rozloha totožná s dnešní Bosnou a Hercegovinou) a zároveň skupina ovládala značná území v Kamerunu, Čadu a Nigeru (Pieri – Zenn: 2016: 67). Paradoxně se však rok 2015 stává pro Boko Haram rokem začínajícího úpadku jejich působení. Neboť v červnu 2015 po nástupu prezidenta Muhammuda Buhariho došlo k nastolení nové strategie vládou a Boko Haram začalo ztrácet svá nabytá území a zabraná města (více viz podkapitola 5.2). Avšak i přes všechny zaznamenané úspěchy nigérijské armády není Boko Haram do dnešních dnů zcela poražena. Skupina i nadále operuje z oblasti Čadského jezera a z pohoří Mandara, které se nachází na hranicích Nigérie a Kamerunu (MacEachern 2018b: 155).

5.1 Postupy Boko Haram proti vládě

Postupy Boko Haram proti vládě jsou, zjednodušeně řečeno, založeny na jejich skupinové ideologii. Skupina vychází ze svého striktního výkladu práva *šaría*, neboť skupina věří, že západní svět a jeho vzdělání je zárodkem korupce mezi politiky a příčinou zkaženosti společnosti. Tudíž, od počátku jejich působení roku 2010, se jejich cílem stali tzv. nevěřící. Za nevěřící bychom mohli označit osoby, které zkrátka nesouhlasily s ideologií Boko Haram (Amnesty International 2015c: 13).

V prvopočátcích si za nevěřící skupina označila politiky působící jak ve vyšší politice, tak i ty, kteří působili lokálně. Dále například úředníky anebo tradiční komunitní vůdce (tamtéž: 13). K jejich eliminaci skupina používala taktiky typu „útok a útěk“ (Onuoha 2014: 169–170). Nevěřící také samozřejmě představovali občané vyznávající jiné náboženství než islám. V letech 2010 a 2011 proto Boko Haram útočila například na katolické kostely za pomoci nástražných bomb (tamtéž: 169).

V roce 2012 se pro Boko Haram stal cílem každý občan, který byl jakýmkoliv způsobem spojován s nigérijskou vládou. Například občané, kteří byli napojeni na speciální jednotky vlády, tzv. *Joint Task Force* (JTF). Jak mi sdělil v osobním rozhovoru projektový ředitel nigérijské nevládní organizaci *Intercommunity Development Social Organisation* pan McShimana (2018), tak občané z různých komunit se výrazně zasloužili po celou dobu konfliktu o identifikaci členů Boko Haram. Tyto občany naopak chtělo samozřejmě odstranit Boko Haram a snažili se je identifikovat na základě legitimačních karet, které těmto občanům byly vydané vládou (Amnesty International 2015c: 13). Nutno dodat, že v tomto zmíněném roce byla skupina ochotna vyjednávat. První pokus o vyjednávání proběhl na jaře roku 2012. Avšak brzy bylo přerušeno, neboť jeden z vyslanců Boko Haram byl při přípravě rozhovorů zatčen vládními složkami (Bauer 2016: 116–117). Druhý pokus byl přerušen skupinou ještě před začátkem samotného vyjednávání, protože se informace o tomto činu dostaly do tisku. Třetí pokus byl naplánován na červen. I přesto, že Šekau souhlasil s jeho uskutečněním, tak jeho rozhodnutí mu zamítla tzv. *šura*²⁵ Boko Haram (tamtéž: 117).

Tendence vyjednávat mezi vládou a skupinou se přelily i do následujícího roku 2013, ve kterém se čtvrtý pokus měl odehrát v květnu. Šekau vyslal svých deset stoupců na Pobřeží slonoviny, kde se měli setkat s delegací nigérijské vlády a mělo dojít k uzavření dohody. Tento nejvíce nadějný pokus však zmařil čin USA, neboť ty vypsalý na Šekaua odměnu za jeho dopadení ve výši 7 milionů dolarů (Bauer 2016: 117). Čtvrtý pokus byl zároveň i poslední, neboť v červenci Šekau odmítl uskutečnit další dialogy o vyjednávání a zároveň vyzval své stoupence k přepadávání škol (tamtéž: 117). Zároveň v roce 2013 eskalovaly nájezdné útoky Boko Haram na vesnice a města. Zatímco muslimští učedníci a kazatelé²⁶ byli na místě popraveni, tak politici a úředníci byli uneseni kvůli výkupnému (Amnesty International 2015a). Oproti tomu prostí občané (ať už křesťané nebo muslimové) dostali nabídku ke konvertování na víru Boko Haram. Pokud tomu tak

²⁵ *Šura* v rámci organizační struktury Boko Haram představuje nejdůležitější rozhodovací orgán skupiny (Onuoha 2014: 162).

²⁶ Už i učedníci a kazatelé islámu se stali „nevěřícími“ pro Boko Haram, neboť skupina uznala za jedinou správnou víru tu svou.

neučinili, tak je skupina buď zabila anebo násilně vyhnala z jejich domovů (Amnesty International 2015c: 14).

Koncem roku 2013 a začátkem roku 2014 se postupy Boko Haram proti vládě přelily v otevřenou intervenci. Již neoperovala proti vládě pouze terorem, nýbrž započala regulérní otevřenou válku, při které obsazovala trvale území (Abubakar 2017: 31). Zabíjení jak civilistů, tak nigérijských bezpečnostních složek se rozlilo po celém severovýchodním regionu Nigérie. Počet mrtvých narůstal po tisících (Amnesty International 2015a). Únosy jednotlivců se změnil v hroznou. Skupina započala intenzivně unášet ženy s dětmi (Pieri – Zenn: 2016: 68). Nutno dodat, že kapacitně si tyto otevřené výboje mohla skupina jednoznačně dovolit. Díky navázaným kontaktům na zahraniční teroristické organizace (jako například ISIS) se dostala skupina ke svérázným sponzorům (Abubakar 2017: 25). Skupina přes získané finance využila temné stránky globalizace. Skrz černý trh se dostala ke zbraním, které původně patřily do arzenálu Muamara Kaddáfího (Bauer 2016: 122). Mimo jiné se skupině úspěšně dařilo zásobovat své sklady²⁷ při její postupující expanzi.

Zvrat pro skupinu přišel náhle rokem 2015. Bezpečnostní složky Nigérie, Kamerunu, Čadu a Nigeru společnými silami zastavily postup Boko Haram a začaly nazpět dobývat ztracená teritoria (Bauer 2016: 143). Skupina se začala uchýlovat k novému typu odporu. Zadržené a unesené dívky započala skupina intenzivně využívat jako sebevražedné atentátnice²⁸ (Kriel 2017). Cílem těchto útoků se stávaly vládní objekty, tržiště, uprchlické tábory, autobusové stanice, islámské a křesťanské cíle a vzdělávací instituce (Kriel 2017).

Rokem 2016 ztratila Boko Haram své poslední důležité državy a skupina byla vyhnána i z jejich významného centra v lese Sambisa (BBC 2016d). Skupina byla nucena se přeskupit v posledních oblastech jejich držení, které se nacházejí v okolí Čadského jezera a v pohoří Mandara (MacEachern 2018a). Odtud skupina

²⁷ Boko Haram disponovalo rovnocennými prostředky jako nigérijská armáda. Ve svém arzenálu měla skupina k dispozici tanky, obrněná vozidla, granátomety, a dokonce protiletadlové střely (Bauer 2016: 122).

²⁸ Od roku 2011 do 2017 má skupina Boko Haram na svědomí nad 434 zaznamenaných sebevražedných atentátů. Při 338 těchto útocích se podařilo zaznamenat pohlaví útočníků, přičemž 244 z nich byly ženy (Kriel 2017).

i nadále pokračuje ve svých bojích a postupech proti vládě. Především útlakem a terorem mířeným na civilní obyvatelstvo.

5.2 Postupy vlády proti Boko Haram

Prvotní reakce nigérijské vlády proti „novému“ Boko Haram byly velice pomalé. Vládní jednotky v předních liniích se zejména potýkaly se špatným vybavením a zásobováním (Abubakar 2017: 32). Díky těmto komplikacím nebyly leckdy ani schopny čelit bojovníkům Boko Haram. Stahovaly se ze svých postů a nechávaly mnohé vesnice a menší městečka bez ochrany (viz Bauer 2016). Tato prvopočáteční situace byla totiž velice podmíněna vnitropolitickými neshodami, neboť se nigérijské politické strany dříve v boji proti Boko Haram v mnohém blokovaly. Minoritní strany jako Lidová demokratická strana (tzv. *People's Democratic Party*²⁹) a Všenigérijská lidová strana (tzv. *All Nigeria People's Party*³⁰) vznášely mezi sebou rozsáhlá obvinění. Vznesená obvinění se týkala podporování³¹ Boko Haram skrze jeho financování a na základě těchto obžalob se nechávali příslušní státníci navzájem zatýkat (Bauer 2016: 87).

Až rokem 2011 se dá zaznamenat určitá progresivní změna ze strany vlády, neboť v tomto roce byl prezidentem Goodluckem Jonathanem podepsán zákon o terorismu (Abubakar 2017: 32) a dvanáctého června byl zřízen speciální oddíl bezpečnostních složek – tzv. *Joint Military Task Force*³² (Onuoha 2014: 175). Mezi roky 2011 a 2012 prezident Goodluck Jonathan vyhlásil ve státech Borno a Yobe stav nouze a nasadil do boje další jednotky, především do města Maiduguri (Abubakar 2017: 32). V Maiduguri se jednotky *Joint Task Force* uchýlovaly k rozsáhlým blokádám dopravních centrál pomocí silničních bloků (Onuoha 2014: 175). I přesto, že zde spatřuji myšlenku zamezit některým taktikám skupiny Boko

²⁹ *People's Democratic Party* byla stranou bývalého prezidenta Goodlucka Jonathana (Bauer 2016: 87).

³⁰ *All People's Party* se stala součástí strany *All Progressives Congress*, jejímž členem je současný prezident Muhammadu Buhari (Bauer 2016: 87).

³¹ Tento problém se však netýká samotné federální vlády či politických státníků, ale dotýká se i samotných bezpečnostních složek. Je známo, že bylo odsouzeno na deset vojenských generálů ze severu Nigérie, protože prozradili detaily o chystaných útocích nigérijských složek proti Boko Haram (Bauer 2016: 87).

³² Také známo jako *Operace obnovení pořádku* (Onuoha 2014: 175).

Haram, tak to velice omezilo dopravu civilního obyvatelstva a vytvářely se rozsáhlé dopravní zácpy.

Z počátku se tento krok s *Joint Military Task Force* těšil veliké podpoře civilního obyvatelstva a mnozí z občanů se chtěli přidat k boji proti Boko Haram. Na základě této podpory došlo k vytvoření další bezpečnostní složky, tzv. *Civilian Joint Task Force*, která zahrnovala samotné nigérijské občany a soukromé bezpečnostní agentury (Abubakar 2017: 32). Goodluck Jonathan (cit. dle Bauer 2016: 104) označil muže sloužící v této „domobraně“ za nové národní hrdiny a posléze z nich začal utvářet novou část armády³³.

Mimo jiné došlo vládními složkami ke zjištění, že Boko Haram přesunuje své zbraně a bojovníky přes špatně hlídané nigérijské hranice na severu země. To vedlo federální vládu k uzavření značné části těchto hranic a vytvoření dvou nových zpravodajských služeb v Nigeru a Mali s cílem monitorovat bezpečnostní situaci v regionu Sahary a Sahelu. Rovněž zahájila razii proti nelegálním přistěhovalcům, při které posléze vyhostila v roce 2012 na 11 000 cizinců (Onuoha 2014: 176).

V neposlední řadě se vláda začala snažit o docílení spolupráce se zahraničními státy a mezinárodními organizacemi. Nigérijská vláda chtěla navýšit své kapacity k boji proti Boko Haram s cílem zamezit této skupině vybudovat si pevné základy v nigérijských státech. Povedlo se jí navázat spolupráci s Organizací spojených národů, Evropskou unií anebo s Mezinárodní organizací pro civilní letectví. Dále se povedlo navázat spolupráci se Spojenými státy americkými, Francií, Jižní Koreou a Izraelem (tamtéž: 176).

Avšak i přes navýšený tok peněz ze státního rozpočtu do obrany³⁴ a vytvoření nové divize *Joint Task Force*, čítající nových 8000 vojáků, se boje proti Boko Haram zdály poměrně marné. Změna přišla až se zvolením nového prezidenta Muhammada Buhariho roku 2015, který se zasloužil o rozšíření stávající strategie s jednotkami JTF. Do boje proti Boko Haram zahrnul sousední státy – Niger, Čad

³³ Realita s těmito muži byla velice odlišná. Mnozí z nich byli mladí chlapi z městských čtvrtí a byli to především kriminálníci anebo členové nejrůznějších gangů. Tyto nové složky představovaly druhou metlu pro civilní obyvatelstvo a napětí mezi kmeny (viz podkapitola 5.3) (Bauer 2016: 104–105).

³⁴ Tento rozpočet byl navýšen v roce 2011 z 625 milionů dolarů na 6 miliard dolarů a mezi roky 2012 a 2014 se částka vyšplhala na 6 miliard a 250 milionů dolarů (Abubakar 2017: 32).

a Kamerun. Došlo k vytvoření tzv. *Multinational Joint Task Force* (Abubakar 2017: 32). Spojenectví těchto čtyř armád s asistencí leteckých sil USA začalo zaznamenávat úspěch. Podařilo se jim postupně dobýt nazpět jedno město za druhým a zatlačily Boko Haram až ke kraji lesa Sambisa (Bauer 2016: 143). Posléze se koncem roku 2015 prezident Buhari vyjádřil (cit. dle BBC 2015), že „*technicky vyhráli válku*“.

Tento výrok se však ukázal jako unáhlený krok. Boje nadále přetrvávaly a Boko Haram stále operovalo ze Sambisy. Špatně přístupný terén v podobě bažin a hustě zalesněných ploch znemožňoval nigérijské armádě rychlý postup. Často se proto uchýlovala „pouze“ k leteckému bombardování (viz Bauer 2016). Vyhnat zcela Boko Haram ze Sambisy se armádě podařilo až koncem dalšího roku. Koncem roku 2016 nigérijské vojáci úspěšně eliminovali poslední tábor Boko Haram v této oblasti (BBC 2016d). Avšak zbývají ještě dvě oblasti, kde se skupina skrývá a které se stávají výzvou pro nigérijskou armádu. První představuje oblast Čadského jezera a druhou pohoří Mandara.

5.3 Dopady boje Boko Haram proti vládě na civilní obyvatelstvo

Tento dlouholetý konflikt mezi Boko Haram a nigérijskou vládou přinesl mezi civilní obyvatelstvo chaos a značná část Nigérie, především její severovýchodní oblast, se dodnes nachází v dezolátním stavu.

Prvopočáteční útoky Boko Haram v letech 2010 až 2012 byly cílené převážně na křesťanskou populaci Nigérie (viz výše). Cílem bylo neodmyslitelně rozdělit obyvatelstvo v rámci náboženského vyznání³⁵ a to konkrétně znesvářit mezi sebou dva tábory – muslimy a křesťany. Na tento problém se snažila reagovat například nevládní organizace *Inter Faith Partners for Peace & Development Initiative*. Tato organizace se snažila zamezit vzniku konfliktu mezi etniky a náboženskými skupinami³⁶ prostřednictvím veřejných akcí, *workshopů* anebo vyučovacích

³⁵ Největším trnem v oku se pro Boko Haram stalo etnikum Sukur. Toto etnikum vyznává prastaré náboženské rituály a bohy. Členy tohoto etnika skupina Boko Haram zabijelo na místě (Bauer 2016: 91–92).

³⁶ V roce 2012 proběhlo několik cílených útoků Boko Haram na křesťanské kostely. Tyto útoky vyvolaly veliký rozruch mezi mladými křesťany a vyvolalo to mezi nimi touhu po pomstě na muslimech. V rámci

hodin (Ehwarieme – Umukoro 2015: 32). Dokonce i samotný prezident Křesťanské asociace Nigérie vyzýval ke klidnému jednání a žádal obyvatele, aby se sjednotili a čelili hrozbě Boko Haram společně (tamtéž: 32–33). Postupem času se však ukázalo, že se skupině Boko Haram vskutku podařilo zasadit pomyslný klín mezi tyto dvě náboženské ideologie. Tento fakt o rozštěpení společnosti ve dva znesvářené náboženské tábory se potvrzuje ve vyprávěních obětí, které utíkaly před Boko Haram (viz Bauer 2016).

Avšak ani založení domobrany *Civilian Joint Task Force* a najmutí nejrůznějších bezpečnostních agentur vládou nebyl nešťastnější tah. Stalo se to spíše druhou metlou pro civilní obyvatelstvo. Tyto jednotky si počínaly většinou stejně krutě jako skupina Boko Haram. Drancovaly, znásilňovaly a zabíjely tisíce lidí bez soudního řízení³⁷ (Bauer 2016: 104–105). Jejich bezprávní popravy vyvolaly leckdy ještě větší strach mezi místními obyvateli. Například v Maiduguri a Kano se lidé báli více policejních složek než samotného Boko Haram (Walker 2012: 12–13). Jsou zaznamenány incidenty, při kterých jednotky JTF chodily od domu k domu a střílely mladé muže přímo před zraky jejich rodin v domnění, že patří k Boko Haram. Kromě zabíjení a znásilňování tyto jednotky dokonce zapalovaly domy, obchody, auta a z prohledávaných domů odcizovaly majetek a peníze. Je dokonce možné, že se zapříčinily o zabití více nevinných civilistů než Boko Haram (Ehwarieme – Umukoro 2015: 31–32).

V roce 2013 se skupině Boko Haram podařilo destabilizovat tento severovýchodní region země. Jejich častější útoky na mosty, elektrárny atd. narušily infrastrukturu země. Mnoho měst, vesnic a obyvatel Nigérie se ocitlo bez dodávek elektřiny, vody a v neposlední řadě přišlo o dodávky potravin a léků (Montclos 2014: 137). Krize se začala pomalu prohlubovat, neboť narůstal mimo jiné počet nájezdnických útoků skupinou Boko Haram na vesnice blízke lesu Sambisa. Při

vzniklých roztržek mezi těmito skupinami bylo zaznamenáno 7 mrtvých a 35 zraněných osob (Ehwarieme – Umukoro 2015: 32).

³⁷ 14. března 2014 tímto způsobem popravili v Maiduguri 640 osob. Přičemž šesti z nich podřízli hrdlo před masovým hrobem, což dokonce zdokumentovalo Amnesty International (2015).

těchto útocích členové Boko Haram plenili, zabíjeli³⁸ (především muže), vypalovali domy a pole. Brali si jídlo, peníze a vše co uznali za potřebné. Od roku 2014 k tomu skupina přidala plošné únosy lidí (Pieri – Zenn: 2016: 68). Z vesnic a měst začali unášet ženy, dívky a děti v každém věku. Jak se tyto činy stupňovaly, tak vláda byla nucena hromadně zavírat školy³⁹, což přispělo k prohlubování nevzdělanosti mezi tamními obyvateli (Ehwarieme – Umukoro 2015: 30). Počet civilistů zabitých útoky Boko Haram se „jenom“ v roce 2014 vyšplhal nad 4000⁴⁰ (Amnesty International 2015).

Unesené děti, dívky a ženy skupinou Boko Haram to vůbec neměly lehké. Již při přesunu do táborů skupiny v Sambise mnohé umíraly, a to především děti na základě nedostatečného přísunu vody, jídla a celkového vyčerpání (Bauer 2016: 107). Ostatní děti, které přežily, začalo Boko Haram ve svých táborech cvičit ve své vojáky či je používalo jako své otroky⁴¹ (Amnesty International 2015a). Mnohé z žen a dívek byly přinuceny ke svatbě⁴² s členy skupiny (Sinclair 2017). Jiné začala skupina připravovat ve speciálních táborech k sebevražedným bombovým útokům anebo je prodávala jako otrokyně, jak dokazují zaznamenané výpovědi unesených žen investigativním žurnalistou Bauerem (2016).

Strach z útoků Boko Haram mezi obyvateli celkově rostl. Obava z útoků či samotné útoky zapříčinily masivní útoky obyvatel, kteří se náhle ocitli bez domova. V těchto letech se tento počet enormně navýšil. Ehwarieme a Umukoro (2015: 26) ve svém článku hovoří o 300 000 lidech bez domova, zatímco BBC (2015a) ve své zprávě uvádí, že tyto počty narostly až na 1,5 milionů. Začaly se proto vytvářet uprchlické tábory⁴³. Největší tábory vznikaly takřka na samotném okraji měst jako například Maiduguri, které se v počtu obyvatel díky uprchlíků takřka zdvojnásobilo (Searcey 2017).

³⁸ Zabíjením se začaly tříštit etnika, rozdělovat rodiny. Začal přibývat počet vdov a sirotek (Onuoha 2014: 170).

³⁹ Rokem 2015 bylo zničeno skupinou přes 1000 škol (BBC 2015a).

⁴⁰ V roce 2015 bylo zabito přes dalších 3500 civilistů (Amnesty International 2015b).

⁴¹ Například měly nařízeno nosit vodu (viz Bauer 2016).

⁴² Jsou zaznamenány i výpovědi, kdy si ženy vzaly muže z Boko Haram dobrovolně (viz Oduah 2016).

⁴³ Ani tábory nepředstavovaly leckdy bezpečné místo. V několika táborech došlo k znásilnění žen a dívek oficiálními bezpečnostními složkami Nigérie. Vyskytlo se až 43 obětí znásilnění (BBC 2016c).

Brzy se ukázalo, že nedostatek jídla představuje větší problém než samotné útoky. Vypálená pole, nemožnost zasazení úrody a narušená infrastruktura způsobily masivní hladovění⁴⁴ obyvatelstva. Hladovění a znečištění vody sebou přineslo různé nemoci. V roce 2016 se humanitární koordinátor OSN – Stephen O'Brien (cit. dle BBC 2016b) vyjádřil následovně: „*Akce militantní skupiny přinutily tisíce k útěku a nechaly bezprecedentní počty v nouzi*“. Zároveň OSN sdělilo, že více než 9 milionů obyvatel v tomto regionu potřebuje humanitární pomoc (tamtéž), a později tyto události označilo za největší krizi na africkém kontinentě⁴⁵ (Patience 2016).

Počátkem roku 2017 vláda prohlásila značnou část oblasti kolem města Maiduguri za již bezpečnou. A prohlásila, že je na čase, aby se lidé z uprchlických táborů vrátili zpět do svých domovů, do svých vesnic a měst, z kterých odešli před hrozícím Boko Haram (Searcey 2017). Počet lidí bez domova se v rámci konfliktu vyšplhal ke dvěma miliónům (MacEachern 2018a). Rokem 2017 se takřka všichni tito lidé ocitli v očekávání na nadcházející eskort⁴⁶ nigérijskou armádou do jejich rodných míst, kde je v podstatě nečeká nic, a leckdy tato místa jsou nadále stejně nebezpečná, jako když je tito lidé opouštěli.

Avšak v rozhovoru s McShimanem (2018) jsem se dozvěděl, že lidé z uprchlických táborů představují pouze tu menší část z celkového počtu uprchlíků. Nevládní organizace *Intercommunity Development Social Organisation*, v které McShimana pracuje, má zaznamenáno, že počet lidí bez domova se vyšplhal na 7 milionů. Z toho pouze 30 % se nachází v uprchlických táborech, neboť ostatní utekli před konfliktem ke svým příbuzným, do spřátelených komunit anebo do zahraničí⁴⁷, protože se mimo jiné báli situace v táborech (McShimana 2018). Potvrdil mi zprávy o hladovění obyvatel a svými slovy mi popsal situaci v zemi. Největší

⁴⁴ Problém umocnily i bezpečnostní složky, neboť uzavřely mnoho obchodů s potravinami ze strachu útoků Boko Haram (Patience 2016).

⁴⁵ OSN se vyjádřilo, že je potřeba až 1 miliardy dolarů, aby došlo k zajištění a záchraně 7 miliónů životů prostřednictvím humanitárních pomoci (Patience 2016).

⁴⁶ Maimta Modu se pro Searcey (2015) v rozhovoru vyjádřil, že za eskort a jejich ochranu musí dokonce zaplatit.

⁴⁷ V Kamerunu se dle slov pana profesora MacEacherna nachází kolem 80 000 uprchlíků z Nigérie (2018a).

problematiku představují ženy, které byly uneseny skupinou Boko Haram. Po jejich útěku, či záchraně se nyní nacházejí na okraji společnosti, a to především v jejich etnických komunitách⁴⁸. On i nevládní organizace se snaží vypracovávat pro tyto ženy různé projekty (například *workshopy*), skrze které se je snaží opět lépe začlenit mezi místní. Další problém spatřuje ve velmi tíživé ekonomické situaci. Snaží se zacílit na uprchlé původní farmáře a podnikatele v této oblasti, aby znovu obnovili podnikání a své farmy. Pro ně se snaží získat finance z možných nabízejících se zdrojů. Dále v rozhovoru poukázal na prohlubující se nevzdělanost. Děti, které byly drženy v rukou Boko Haram, nepoznaly žádné vzdělání. Pouze se jim dostala od skupiny intenzivní výuka koránu. Proto se snaží zavádět díky získaným příspěvkům ze zahraničí provizorní školy anebo zajišťuje prosté základní vyučování v uprchlických táborech.

Pan McShimana (2018) celkově situaci osobně považuje za velikou ekonomickou a sociální výzvu pro Nigérii.

⁴⁸ Mnohé ženy čekají dítě s jejich bývalými uzurpátory z Boko Haram. Objevují se záznamy, kdy komunita ženám vyhrožovalo, že narozené dítě ihned po porodu usmrtí (viz Bauer 2016).

6 Teritoriální vládnutí Boko Haram

Po svém návratu z ústraní v roce 2010 si skupina našla vhodné útočiště v lese Sambisa v nigérijském státě Borno, který se nachází jižně od Maiduguri (viz příloha č. 1). Boko Haram si zde vytvořilo svou operační základnu. Les Sambisa se pro skupinu stal velice vhodným strategickým místem, neboť se v něm nachází mnoho těžce dostupných míst (husté porosty, bažiny atd.) a tudíž bylo pro nigérijské bezpečnostní složky velice obtížné se ke skupině jakkoliv dostat. Zároveň se les nachází blízko důležité magistrály – silnice A13, díky které byla skupina schopna provádět rychlé nájezdy do přilehlých vesnic a měst (Bauer 2016: 120).

Rokem 2013 začala skupina ze Sambisy úspěšně teritoriálně expandovat. Skupina postupovala směrem na východ a jihovýchod, kdy prvním důležitým dobytým bodem se pro ně stalo město Gwoza a posléze i 60 kilometrů vzdálená Bama. Vzápětí na získaném území Šekau vyhlásil vlastní Islámský stát – *chalífát* (Abubakar 2017: 31). Hlavním městem se stala Gwoza, kterou Šekau přejmenoval na *Darul Hikma*, což přeloženo do češtiny znamená „Sídlo moudrosti“ a zároveň tento *chalífát* přejmenoval na „Západní africkou provincii Islámského státu“ (Bauer 2016: 51; Pham 2016).

Následovně skupina úspěšně intervenovala směrem na jih do dalšího nigérijského státu, do Adamawy, v kterém skupina 23. srpna 2014 úspěšně zabrala Madagali. V září zabrala města Gulak a Mičiku, které bylo minoritně křesťanským městem a v říjnu se skupina dostala do Mubi. Krom jihu skupina expandovala i dále na sever od Gwozy, kde se jí podařilo dobýt území až k hranicím s Čadem a Nigerem (Bauer 2016: 98).

Počátkem roku 2015⁴⁹ skupina ovládala teritorium, které svou rozlohou bylo srovnatelné s dnešní Bosnou a Hercegovinou. Na tomto teritoriu se dle Bauera (2016: 98) nacházelo na 2 miliony civilního obyvatelstva, které byly pod nadvládou Boko Haram.

Abychom úspěšně pochopili formu vlády a vládnutí Boko Haram, tak se musíme zaměřit na hierarchické uspořádání této skupiny. Na vrcholku pomyslné

⁴⁹ Vývoj drženého teritoria skupinou Boko Haram od června 2014 do dubna 2015 – viz. příloha č. 2.

pyramidy se nachází nejvyšší emír⁵⁰ (tzv. *Emir ul-Aam*), konkrétně tedy Abubakar Šekau (Onuoha 2014: 161). Ten pod sebou má dva zástupce, kteří víceméně jako jediní mají výsostné právo cokoliv se Šekauem řešit. Další stupeň žebříčku představují vybraní vůdci (*kwamandodži*), kteří zároveň zastávají *šuru*, což je jakási konzultativní rada. Tato rada je ve skutečnosti nejdůležitější rozhodovací orgán uprostřed Boko Haram. Jednotliví vůdcové mají pod sebou své zástupce – velitele (*munžíry*), kteří zodpovídají za jednotlivé vojáky, *maaskary* (Bauer 2016: 102).

Do čela zabraných vesnic a měst Boko Haram vždy dosadilo jednoho emíra, který byl převážně vybrán z velitelů anebo i z níže postavených členů skupiny. Tito emírové své vesnice a města spravovali nezávisle na sobě. V některých vesnicích se emírové starali pouze o zaopatření svých bojovníků, jiní nechali chod ve vesnici beze změny, zatímco někteří emírové zaváděli nová pravidla a stanovy pro civilní obyvatelstvo (Amnesty International 2015c: 15). Například ustanovili soudy, zaváděli právo *šaría*, dokonce někdy rozdávali potraviny a léky (Bauer 2016: 51). Tudíž se dá říci, že vládnutí Boko Haram na lokální úrovni bylo velice decentralizované.

Oproti tomu regionálně Boko Haram zavedlo několik pravidel, která platila pro všechny bez výjimky. Nákup a kouření cigaret bylo zakázáno, stejně jako konzumace drog všeho druhu. Celkově samotný meziobchod byl zakázán⁵¹. Mužům bylo nařízeno si nechat narůst vousy, nestříhat si vlasy a museli nosit dlouhé široké kalhoty, které se však nesměly dotýkat země. Ženy musely být kompletně zahaleny a téměř vůbec se nesměly pohybovat mimo vesnici⁵² (Bauer 2016: 51).

Vyvstává zde však jedna otázka. Poskytovala skupina Boko Haram s výjimkou nového systému v soudnictví a nových pravidel (zákonů) také nějaké služby výsostné státu? Nalézt odpověď na tuto otázku je velmi obtížné. Dle mého výzkumu neexistují snad žádné hmatatelné záznamy, že by Boko Haram některé státní služby zastávalo. Položil jsem tuto otázku v rozhovoru jak profesorovi Mac-

⁵⁰ Což je podle všeho pouze spirituální a symbolická funkce (Bauer 2016: 102).

⁵¹ Jak napsal Bauer (2016: 51) ve své knize: „Výrobce smí prodávat jen přímo spotřebiteli, spotřebitel smí pouze nakupovat jen přímo u výrobce.“

⁵² Muži museli mít na cestování mezi vesnicemi propustku od emíra (Bauer 2016: 51).

Eachernovi (2018a), tak i panu McShimanovi (2018). U obou pánů však byla odpověď stejná. Ani jeden z nich neví nic o tom, že by Boko Haram vykonávalo nějaké tyto služby pro civilní obyvatelstvo. Pouze jeden občan města Dikwa uvedl ve své výpovědi pro Amnesty International (2015c: 15), že Boko Haram začalo zavádět úvěrový systém.

Pro koho však Boko Haram vykonávalo nějaké služby? Na to je již odpověď o poznání jednodušší – pro své členy, respektive své vojáky⁵³. V organizační struktuře Boko Haram totiž vůdcové z *šury* zodpovídali za tzv. *lajny*, které by se daly přirovnat k jednotlivým ministerstvům státu. Přičemž některá tato ministerstva měla na starost finanční podporu pro pozůstalé po mrtvém vojákově Boko Haram anebo prováděla správu něčeho, co by se dalo přirovnat k pojišťovně⁵⁴ (Bauer 2016: 102).

Dle mého osobního názoru si myslím, že skupina v podstatě ani neměla čas se svým teritoriálním vládnutím nikterak zabývat (i přesto, že dané teritorium měla ve svém držení) a *de facto* ho vykonávat, až na výjimky výše uvedené (např. zákaz meziobchodu atd.). Přeci jen svá nabytá území prakticky držela maximálně rok, přičemž se neustále snažila své nabyté posty udržet pod kontrolou v neustálém boji s nigérijskými bezpečnostními složkami. Proto velice záleželo na jednotlivém členovi Boko Haram, který zastával onen post emíra, neboť ten ve skutečnosti jako jediný rozhodoval o chodu jednotlivé aglomerace.

⁵³ Mnoho mužů se přidalo k Boko Haram, protože jim skupina nabízela lepší podmínky než samotná nigérijská armáda (McShimana 2018).

⁵⁴ Jiné ministerstva měla na starost například nákup zbraní a vozidel, plánování operací (včetně sebevražedných atentátů) anebo se zabývala tajnými službami (Bauer 2016: 102).

Závěr

Nigérie je typickým příkladem státu, který si prošel po dekolonizaci dalekosáhlými vnitřními konflikty. Přestože se povedlo v Nigérii ustanovit demokratický režim, tak mnohé problémy země přetrvaly a sužují ji i nadále. Stát se ocitá v rozpadu státnosti a na jeho území se nalézají roztržité společnosti. Nigérijská vláda se potýká s korupcí jak na federální úrovni, tak i na regionální. V některých oblastech země lidé musí vyžít s jedním dolarem na den, přičemž se jim ani nedostává všech státních služeb. Samotnou Nigérii bychom *de facto* mohli rozdělit na pomyslný bohatý křesťanský jih a chudý islámský sever.

Tento africký stát pro mě osobně představuje ideální podhoubí pro vznik nestátních ozbrojených aktérů. Zároveň se v něm nachází mnoho prázdných míst (tzv. *black spots*) s deficitem státních služeb, která aktéři mohou zaplnit. Skutečně tomu tak je, neboť se zde již mnoho nestátních ozbrojených skupin zrodilo. Příkladem může být nigérijský Talibán, Hnutí za emancipaci delty Nigeru, Červení škorpióni, Mstitelé Biafry, a v neposlední řadě i samotná skupina Boko Haram.

Můj výzkum však ukazuje, že Boko Haram nebylo vždy tak extremistickou skupinou, kterou je dnes. Kořeny Boko Haram sahají k hnutí *Yusuffiya*, které se jakožto nestátní aktér snažilo na korupci v zemi poukázat nenásilnými kroky. Skupina si však prošla razantním vývojem a na přelomu let 2003 a 2004 představovala již nestátního ozbrojeného aktéra. V čele s Muhammadem Jusúfem představovalo nové Boko Haram salafistickou politicko–militantní skupinu. Moc této skupiny razantně stoupala a napětí mezi skupinou a ústavními činiteli rostlo.

Napětí mezi regionální vládou Nigérie a Boko Haram vyústilo v roce 2009 zatčením Jusúfa a stovek členů skupiny. Ústavní činitelé násilně popravili Jusúfa a věřili, že se jim tímto činem podařilo vypořádat se s Boko Haram. To si však v ústraní prošlo radikalizací pod novým lídrem Abubakarem Šekauem. Mimo jiné se jim díky globalizaci a propustným hranicím podařilo navázat kontakty s teroristickými organizacemi v zahraničí. Konkrétně se jim podařilo získat potřebné zdroje pro svůj nadcházející boj od Al–Kaídy a Islámského státu.

V roce 2010 se Boko Haram objevilo na scéně s novou, odlišnou tváří. Jakožto extremistická islamistická teroristická skupina započala svůj boj proti nigérijské vládě prostřednictvím teroru na civilní obyvatelstvo. První roky svého návratu se skupina ukrývala a operovala skrze své jednotlivé buňky, které se nacházely takřka po celé Nigérii. Od roku 2010 do roku 2012 je zpětně vidět silný deficit ze strany vlády, neboť ta si pod záštitou prezidenta Jonathana Goodlucka procházela krizí. Dvě minoritní politické strany se navzájem obviňovaly z možné podpory Boko Haram a zjednodušeně se dá říci, že v těchto letech vláda neučinila žádné patřičné bezpečnostní kroky proti skupině. Jediného, čeho se vláda J. Goodlucka zmohla, bylo vyjednávání. Avšak i to na základě různých důvodů pokaždé selhalo. Samotný konflikt a teror pokračoval nadále. Civilisté umírali po stovkách, rodiny se tříštily a infrastruktura se narušovala. Nepomohlo tomu ani zavedení speciálních jednotek *Joint Task Force* po roce 2012, neboť značná část těchto bezpečnostních sil dělala stejná zvěrstva jako samotná skupina Boko Haram.

Koncem roku 2013 Boko Haram začalo úspěšně expandovat a začátkem roku 2015 dosáhlo svého největšího teritoriálního rozmachu. I přesto, že na drženém teritoriu ustanovila skupina *chalífát*, tak se nedá s jistotou říci, že by skupina prováděla vládnutí nad civilním obyvatelstvem nacházejícím se v jejím *chalífátu*. Hierarchické uspořádání skupiny bylo velice decentralizované a záleželo tedy pouze na emírovi, jak bude ono vládnutí nad svou aglomerací provozovat. Skupina se nezmohla na nic jiného než na implementaci některých svých nových zákonů. Spíše než na občany se skupina soustřeďovala na blahobyt pro své jednotky. Je to vcelku logické, neboť skupina byla neustále v ohrožení ze strany bezpečnostních složek. Avšak jak rychle Boko Haram nabylo, tak rychle pozbylo. Rokem 2015 se stal novým prezidentem Nigérie Muhammadu Buhari, který do boje proti skupině začlenil i okolní státy, díky čemuž se mu povedlo zatlačit Boko Haram na ústup a dobýt nazpět ztracená území.

Jak ukázal můj výzkum, tak postupy v boji mezi Boko Haram a nigérijskou vládou uvedly (především) severovýchodní oblast Nigérie v chaos. Infrastruktura se v této části země nachází v dezolátním stavu. Došlo k rozštěpení rodin, etnik a

samotné občanské společnosti, neboť milióny lidí se ocitly bez domova. Ženy, děti a muži, kteří nepřišli o život během konfliktu, nyní umírají na hlad. Vlivem různých faktorů se také prohloubila nevzdělanost mezi místním obyvatelstvem. Tisíce nevinných občanů umíraly pod rukami vojáků Boko Haram anebo bezpečnostních jednotek státu. Podle dostupných záznamů a výpovědí obětí se dá těžko soudit, která frakce má na svědomí více mrtvých. Pokud bych opominul nekonvenční metody boje Boko Haram, tak bych se dokonce přikláněl k tomu, že se vláda dopouštěla větších zvěrstev než samotná skupina. Dokonce bych se nebál říci, že to považuji za fatální neúspěch vlády. Z jejich pozice první dva roky vypadaly jako „válka vsedě“, zatímco se Boko Haram dopouštělo svých činů. Nenapomohl tomu ani fakt, že do roku 2012 nigérijská vláda snižovala výdaje na armádu, protože zde byla stále zakotvená obava z historických vojenských převratů. Avšak nedá se popřít realita, že skupina byla schopna provést přes 450 bombových atentátů od roku 2011 do roku 2017. Dle mého výpočtu to měsíčně čítá téměř 7 takovýchto útoků, což opravdu posouvá Boko Haram na první příčky nejvíce aktivních teroristických organizací s nejvyšší úmrtností osob. Někteří svědkové dokonce popisovali činy Boko Haram takovým způsobem, že bych je mohl přirovnat k některým činům v průběhu genocidy ve Rwandě.

Teritoriálnímu vládnutí z pozice Boko Haram *de facto* docházelo pouze v jejich největším rozmachu mezi lety 2014 a 2015. a to především v podobě ozbrojené kontroly. Regionálně však ustanovila skupina pouze několik pravidel (například zakázala konzumaci drog všeho druhu, přikázala novou formu ošacení atd.) a největší pravomoci spočívaly na bedrech emírů, kteří spravovali jednotlivé vesnice a města. Zároveň se nedá ani s jistotou říci, zda pro civilní obyvatelstvo skupina vykonávala jakékoliv státní služby, neboť neexistují žádné hmatatelné důkazy

Pokud bych měl celkově zhodnotit situaci v Nigérii, tak tento doposud neukončený konflikt pro nigérijskou vládu znamená především bezpečnostní, ekonomickou a sociální výzvu v nadcházejících letech a dá se již předem říci, že samotné zdroje Nigérie na to nebudou stačit.

Seznam zdrojů

Abubakar, A. (2014). As many as 200 girls abducted by Boko Haram, Nigerian officials say. *CNN*. 16. 4. 2014 (<https://edition.cnn.com/2014/04/15/world/africa/nigeria-girls-abducted/index.html>, 8. 3. 2018).

Abubakar, D. (2017). From Sectarianism to Terrorism in Northern Nigeria: A Closer Look at Boko Haram. In: Varin, C. – Abubakar, D. a kol., *Violent Non-State Actors in Africa* (London: Palgrave MacMillan), s. 17–48.

Agozino, B. (2014). Revolutionary African Women: A Review Essay of The Women's War of 1929: A History of Anti-Colonial Resistance in Eastern Nigeria. *Journal Of Pan African Studies*, 7 (3), 282–293.

Amnesty International (2015a). Nigeria: Boko Haram and Nigerian military committing crimes under international law in north east nigeria. *Amnesty.org*. 20. 2. 2015 (<https://www.amnesty.org/en/documents/afr44/1033/2015/en/>, 14. 3. 2018).

Amnesty International (2015b). Boko Haram: Civilians continue to be at risk of human rights abuses by Boko Haram and human rights violations by state security forces. *Amnesty.org*. 24. 9. 2015 (<https://www.amnesty.org/en/documents/afr44/2428/2015/en/>, 14. 3. 2018).

Amnesty International (2015c). *'Our job is to shoot, slaughter and kill': Boko Haram's reing of terror in north-east Nigeria*. (London: Amnesty International, International Secretariat, United Kingdom).

Arts, B. – Noortmann, M., Reinalda, B. (2001). *Non-state actors in international relations* (Aldershot: Ashgate).

Bauer, W. (2016). *Ukradené dívky: Boko Haram a teror v srdci Afriky* (Praha: Grada Publishing).

BBC (2015). Nigeria Boko Haram: Militants 'technically defeated' – Buhari. *BBC*. 24. 12. 2015 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-35173618>, 12. 3. 2018).

- BBC (2016a). Who are Nigeria's Boko Haram Islamist group? *BBC*. 24. 11. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-13809501>, 2. 3. 2018).
- BBC (2016b). UN condemns 'barbaric' Boko Haram violence in Nigeria. *BBC*. 28. 7. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-36910948>, 12. 3. 2018).
- BBC (2016c). Boko Haram: Nigerian officials 'sexually abusing' victims. *BBC*. 31. 10. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-37823738>, 12. 3. 2018).
- BBC (2016d). Boko Haram 'ousted from Sambisa forest bastion'. *BBC*. 24. 12. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-38427462>, 12. 3. 2018).
- Biró, G. – Motoc, A.-I. (2005) Working paper on human rights and non-State actors. *Specific Human Rights Issues*, 4 (2), 1–15.
- Buckley, O. M. (2012). Unregulated Armed Conflict: Non-State Armed Groups, International Humanitarian Law, and Violence in Western Sahara. *Journal of International Law & Commercial Regulation*, 37 (3), 793–845.
- Boffey, D. (2015). Boko Haram declares allegiance to Islamic State. *The Guardian*. 7. 3. 2015 (<https://www.theguardian.com/world/2015/mar/07/boko-haram-suicide-bombers-50-dead-maiduguri>, 10. 3. 2018).
- Clapham, A. (2015). Non-state Actors. *Researchgate.net*. 20. 4. 2015 (https://www.researchgate.net/publication/228227478_Non-State_Actors, 27. 1. 2018), 1–13.
- Cocks, T. (2012). Nigeria Boko Haram leader urges global jihad in video. *Reuters*, 30. 11. 2012 (<https://uk.reuters.com/article/uk-nigeria-bokoharam/nigeria-boko-haram-leader-urges-global-jihad-in-video-idUKBRE8AT0S020121130>, 8. 3. 2018).
- DePatris, D. R. (2014). The 5 Deadliest Terrorist Groups on the Planet. *The National Interest*. 16. 11. 2014 (<http://nationalinterest.org/feature/washington-watching-the-5-deadliest-terrorist-groups-the-11687>, 12. 2. 2018).

Dudouet, V. (2011). Nonstate armed groups and the politics of postwar security governance. In: Civic, M. A. – Miklaucic, M., *Monopoly of Force: The Nexus of DDR and SSR* (Washington D.C.: NDU Press), s. 3–26.

Ehwarieme, W. – Umukoro, N. (2015). Civil society and terrorism in nigeria: a study of the boko haram crisis. *International Journal On World Peace*, 32 (3), 25–48.

Falode, J. A. (2016). The Nature of Nigeria's Boko Haram War, 2010-2015: A Strategic Analysis. *Perspectives on terrorism*, 10 (1), 41–52.

Falola, T. – Heaton, M. M. (2008). *History of Nigeria* (Cambridge: Cambridge University Press).

GBI (2016). Global terrorism index 2016. *Institute for Economic & Peace*. 16. 11. 2016 (<http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>, 13. 2. 2018).

Guardian (2001). Text of George Bush's speech. *The Guardian*, 21. 9. 2001 (<https://www.theguardian.com/world/2001/sep/21/september11.usa13>, 22. 2. 2018).

Hall, R. B. – Biersteker, T. J. (2004). The emergence of private authority in the international system. In: Hall, R. B. – Biersteker, T. J. a kol., *The emergence of private authority in global governance* (Cambridge: Cambridge university press), s. 3–22.

Hanlon, Q. H. (2008). Globalization and the Transformation of Armed

Groups. In: Norwitz, J. H. a kol., *Armed Groups: Studies in National Security, Counterterrorism, and Counterinsurgency* (Newport: U.S. Naval War College), s. 115–125.

Hull, E. J. (2011). *Patterns of Global Terrorism 2001* (Collingdale: Diane Publishing Company).

- Chaudhry, R. (2013). Violent Non-State Actors: Contours, Challenges and Consequences. *Claws.in zima* 2013 (http://www.claws.in/images/journals_doc/2140418965_RajeevChaudhry.pdf, 31. 1. 2018).
- Igbafe, P. A. (1971). Western Ibo Society and Its Resistance to British Rule: The Ekumeku Movement 1898–1911. *The Journal of African History*, 12 (3), 441–459.
- Josselin, D. – Wallace, W. (2001). *Non-State Actors in World Politics* (London: Palgrave MacMillan).
- Kissinger, H. (2002). *Umění diplomacie* (Praha: Prostor).
- Kriel, R. (2017). Boko Haram favors women, children as suicide bombers, study reveals. *CNN*. 11. 8. 2017 (<https://edition.cnn.com/2017/08/10/africa/boko-haram-women-children-suicide-bombers/index.html>, 16. 3. 2018).
- MacEachern, S. (2018a). [Písemné sdělení] 2. 3. 2018 (Bowdoin College, Sociology and Anthropology).
- MacEachern, S. (2018b). *Searching for Boko Haram: a history of violence in Central Africa* (New York: Oxford University Press).
- Maplecroft (2015). Nigeria: Persistent Boko Haram threat. *Reliefweb.int*, 24. 12. 2015 (<https://reliefweb.int/map/nigeria/nigeria-persistent-boko-haram-threat-24-dec-2015>, 22. 3. 2018).
- McShimana, J. A. (2018). [Ústní sdělení] 15. 3. 2018 (Intercommunity Development Social Organisation Nigeria).
- Meulenbelt, S. E. – Nieuwenhuizen, M. S. (2015). Non-State actors' pursuit of CBRN weapons: From motivation to potential humanitarian consequences. *International Review of the Red Cross*, 97 (899), 831–858.

- Mohammed, K. (2014). The message and methods of Boko Haram. In: Pérouse de Montclos, M.–A. a kol., *Boko Haram: Islamism, politics, security and the state in Nigeria* (Leiden: African Studies Centre), 9–32.
- Naxera, V. (2011). Subsaharská Afrika. In: Cabada, L. – Šanc, D. a kol., *Panregiony ve 21. století: vývoj a perspektivy mezinárodních makroregionů* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 79–111.
- Nwaka, J. C. (2013). Catholic church, the nigerian civil war, and the beginning of organized lay apostolate groups among the igbos of southeastern Nigeria. *Catholic Historical Review*, 99 (1), 78–95.
- Oduah, Ch. (2016). The women who love Boko Haram. *Aljazeera*. 22. 9. 2016 (<https://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/08/women-love-loved-boko-haram-160823120617834.html>, 15. 3. 2018).
- Onuoha, F. (2014). Boko Haram and the evolving salafi jihadist threat in Nigeria. In: Pérouse de Montclos, M.–A. a kol., *Boko Haram: Islamism, politics, security and the state in Nigeria* (Leiden: African Studies Centre), s. 158–191.
- Patience, M. (2016). Nigeria's Boko Haram crisis: 'We survived militants but face starvation. *BBC*. 2. 12. 2016 (<http://www.bbc.com/news/38168086>, 12. 3. 2018).
- Pérouse de Montclos, M.–A. (2014). Boko Haram and politics: From insurgency to terrorism. In: Pérouse de Montclos, M.–A. a kol., *Boko Haram: Islamism, politics, security and the state in Nigeria* (Leiden: African Studies Centre), s. 135–157.
- Pieri, Z. P. – Zenn, J. (2016). The Boko Haram Paradox: Ethnicity, Religion, and Historical Memory in Pursuit of a Caliphate. *African Security*, 9 (1), 66–88.
- Pham, J. P. (2016). How Boko Haram Became the Islamic State's West Africa Province. *Security affairs*, [neuvedeno] (<http://www.securityaffairs.org/issues/number-30/how-boko-haram-became-islamic-states-west-africa-province>, 22. 3. 2018).

Risse, T. (2010). Governance in Areas of Limited Statehood: Introduction and Overview. In: Risse, T. a kol., *Governance Without a State?* (New York: Columbia University Press), s. 1–35.

Rotberg, R. I. (2003). Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. In: Rotberg, R. I.: *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. (Washington D.C.: Brookings Institution Press), s. 1–25.

Rotberg, R. I. (2004). The Failure and Collapse of Nation-states: Breakdown, Prevention and Repair. In: Rotberg, R. I. a kol., *When states fail*. (New Jersey: Princeton University Press), s. 1–52.

Ruadel, H. (2013). *Armed non-state actors and displacement in armed conflict* (Ženeva: Imprimerie Villière).

Searcey, D. (2017). Uprooted by War, Threatened by Boko Haram and Desperate to Go Home. *The New York Times*. 11. 3. 2017 (<https://www.nytimes.com/2017/03/11/world/africa/boko-haram-nigeria-refugees.html>, 13. 3. 2017).

Simpson, B. (2014). The Biafran secession and the limits of self-determination. *Journal Of Genocide Research*, 16 (2/3), 337–354.

Sinclair, S. (2017). Child, Bride, Mother: Nigeria. *The New York Times*. 27. 1. 2017 (<https://www.nytimes.com/interactive/2017/01/27/sunday-review/29Exposures-child-bride-interactive.html>, 14. 3. 2018).

Schneckener, U. (2004). How transnational terrorists profit from fragile states. *SWP Reasearch papers*, 18 (neuedeno), 1–34.

Schneckener, U. (2007): Armed Non-State Actors and the Monopoly of Force. In: Bailes A. –Schneckener, U., Wulf, H., *Revisiting the State Monopoly on the Legitimate Use of Force*. (Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces), s. 10–18.

- Smits, R. – Wright, D. (2012). *Engagement with Non-State Actors in Fragile States: Narrowing Definitions, Broadening Scope* (Haag: The Clingendael Institute).
- Stanislawski, B. H. (2008). Para-States, Quasi-States, and Black Spots: Perhaps Not States, But Not “Ungoverned Territories,” Either. *International Studies Review*, 10 (2), 366–396.
- Stein, Ch. (2015). Forest Stands Between Nigeria, Victory Over Boko Haram, *VOA News*, 21. 4. 2015 (<https://www.voanews.com/a/sambisa-forest-nigeria-boko-haram/2728886.html>, 18. 3. 2018).
- Ünver, H. A. (2017). Militancy Governance under State Failure: Models of Legitimacy Contestation in Ungoverned Spaces. *Security Strategies Journal*, 13 (26), 45–83.
- Vinci, A. (2009). *Armed Groups and the Balance of Power* (New York: Routledge).
- Waisová, Š. (2009). *Úvod do studia mezinárodních vztahů* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Walker, A. (2012). What is Boko Haram? *United States Institute of Peace* 30. 5. 2012, s. 15.
- Williams, P. (2008). Violent non-state actors and national and international security (Curich: International relations and security network).
- Zarei, M. H. – Safari, A. (2015). The Status of Non-State Actors under the International Rule of Law: A Search for Global Justice. In: Sampford, Ch. – Zifcak, S., Aydin Okur, D., *Rethinking international law and justice*. (Farnham: Ashgate Publishing Company), s. 233–252.
- Zohar, E. (2016). A New Typology of Contemporary Armed Non-State-Actors: Interpreting The Diversit. *Studies in conflict & terrorism*, 39 (5), 423–450.

Resumé

The Westphalian sovereignty together with the concept of modern state has come through sweeping changes from its beginning to present. Specifically by changing the understanding and implementation of the very term “governing” because in current form of this system there comes a point when the state is no more the only or in some cases even the main source of authority neither in domestic field nor in the international system.

My bachelor thesis deals with a specific kind of governing, concretely with the territorial governing of the non-state actors, specifically non-state armed group Boko Haram which operates in Nigeria.

My primary objective was to investigate what kind of actor Boko Haram is and what kind of the territorial governing administers. As my second objective I established to investigate the impact of Boko Haram’s conflict with official government on the civilians between the years 2010–2017.

In the theoretical part of my thesis I described the status of non-state actors and their role in the international background. Then I tried to describe different types of the non-state actors. I also tried to investigate in what kinds of background are the non-state actors created. In the third chapter I outlined the territorial governing of these actors.

In the beginning of the empirical part of my thesis I briefly described the historical process of Nigeria and the birth of Boho Haram. I tried to place Boko Haram into the typology of the non-state actors and in the chapter five I focused on the impact of Boko Haram’s action against the Nigerian government and possible consequences for the civilians.

In the last sixth chapter I tried to describe how Boko Haram administers its territories and what kind of services provides for civilians.

The Boko Haram phenomenon and its conflict with central government has plunged Nigeria (especially the north-east part of the state) into chaos and instability. This ongoing conflict presents economic, social and security challenging task for the government of Muhammad Buhari to the next years.

Přílohy

Příloha č. 1: Poloha lesa Sambisa, kde se skupina ukrývala do roku 2013 (Stein 2015)

Příloha č. 2: Vývoj teritoria drženého skupinou Boko Haram (od června 2014 do dubna 2015) (Maplecroft 2015)

